

**ПРОГРАМА ПІДСУМКОВОЇ АТЕСТАЦІЇ
(КВАЛІФІКАЦІЙНИЙ ЕКЗАМЕН)
З ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ**

Ніжинський державний університет
імені Миколи Гоголя
Кафедра дошкільної освіти

**ПРОГРАМА ПІДСУМКОВОЇ АТЕСТАЦІЇ
(КВАЛІФІКАЦІЙНИЙ ЕКЗАМЕН)
З ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ**
(для бакалаврів спеціальності «Дошкільна освіта»)

Укладачі:

**доц. А. М. Аніщук,
доц. Л. В. Бобро,
доц. О. В. Лісовець,
доц. С. І. Матвієнко,
доц. Н. П. Пихтіна.**

УДК 378.091.26:373.2(075.8)

П78

Рекомендовано Вченою радою
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
(НДУ ім. М. Гоголя)
Протокол № 12 від 30.06.2025 р.

Рецензенти:

Тимошенко О. А. – доцент кафедри загальної та практичної психології Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, кандидат психологічних наук;

Гордієнко Т. В. – доцент кафедри педагогіки, початкової освіти, психології та менеджменту Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, кандидат педагогічних наук.

П78 Програма підсумкової атестації (кваліфікаційний екзамен) з дошкільної освіти *(для бакалаврів спеціальності «дошкільна освіта»)* / укл.: А. М. Аніщук, Л. В. Бобро, О. В. Лісовець, С. І. Матвієнко, Н. П. Пихтіна, / за заг. ред. О. В. Лісовець. – Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2025. – 61 с.

Програма підсумкової атестації (кваліфікаційний екзамен) з дошкільної освіти для бакалаврів спеціальності «дошкільна освіта» вміщує основні розділи навчальних дисциплін фахової підготовки, зокрема з педагогіки дошкільної, з методик дошкільної освіти, орієнтовні питання та практичні завдання. Програму призначено для використання здобувачами спеціальності «Дошкільна освіта» та викладачами, що забезпечують їх професійну підготовку.

УДК 378.091.26:373.2(075.8)

© А. М. Аніщук, Л. В. Бобро,
О. В. Лісовець, С. І. Матвієнко,
Н. П. Пихтіна, укладання, 2025
© НДУ ім. М. Гоголя, 2025

ЗМІСТ

ВСТУП. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА ДО ПРОГРАМИ КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ	6
РОЗДІЛ I. ПЕДАГОГІКА ДОШКІЛЬНА	10
1.1. Орієнтовні питання з педагогіки дошкільної	10
1.2. Зміст програми з педагогіки дошкільної.....	12
РОЗДІЛ II. МЕТОДИКИ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	23
2.1. Орієнтовні питання з методик дошкільної освіти.....	23
2.2. Зміст програми з методик дошкільної освіти	25
Дошкільна лігводидактика	25
Теорія та методика формування елементарних математичних уявлень....	26
Основи природознавства з методикою ознайомлення дошкільників з природою.....	28
Основи образотворчого мистецтва з методикою керівництва.....	31
Національно-патріотичне виховання з основами народознавства	32
Теорія та методика фізичного виховання та валеологічної освіти.....	33
Теорія і методика музичного виховання та музично-театралізованої діяльності.....	34
Теорія та методика співпраці з родинами.....	35
Художня праця та основи дизайну	36
Методика ознайомлення дошкільників із соціумом	36
Методика використання ІКТ у роботі з дошкільниками.....	37
Теорія і методика ігрової діяльності	38
РОЗДІЛ III. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	39
3.1. Законодавчі документи у галузі дошкільної освіти.....	39
3.2. Комплексні освітні програми розвитку, навчання та виховання дошкільників.....	40
3.3. Рекомендована література з підготовки до кваліфікаційного екзамену	42
Педагогіка дошкільна	42
Дошкільна лігводидактика	43
Теорія та методика формування елементарних математичних уявлень....	44
Основи природознавства з методикою ознайомлення дошкільників з природою.....	45
Основи образотворчого мистецтва з методикою керівництва.....	46
Національно-патріотичне виховання з основами народознавства	46
Теорія та методика фізичного виховання та валеологічної освіти.....	48

Теорія і методика музичного виховання та музично-театралізованої діяльності	48
Методика ознайомлення дошкільників із соціумом	49
Теорія та методика співпраці з родинами.....	50
Художня праця та основи дизайну	50
Методика використання ІКТ у роботі з дошкільниками.....	50
Теорія і методика ігрової діяльності.....	51
РОЗДІЛ IV. ОРІЄНТОВНІ ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ	
ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ	53

ВСТУП. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА ДО ПРОГРАМИ КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

Підсумкова атестація для присвоєння кваліфікації з фаху проводиться у формі усного комплексного кваліфікаційного екзамену з педагогіки дошкільної з фаховими методиками дошкільної освіти.

На підставі підсумкової атестації екзаменаційна комісія (ЕК) приймає рішення про присвоєння випускникові кваліфікації:

- *вихователь дітей дошкільного віку, освітньо-кваліфікаційний рівень "бакалавр".*

Програма кваліфікаційного екзамену включає навчальний матеріал з курсу педагогіки дошкільної та фахових методик дошкільної освіти: дошкільна лінгводидактика, теорія та методика формування елементарних математичних уявлень, основи природознавства з методикою ознайомлення дошкільників з природою, основи образотворчого мистецтва з методикою керівництва, національно-патріотичне виховання з основами народознавства, теорія та методика фізичного виховання та валеологічної освіти, теорія і методика музичного виховання та музично-театралізованої діяльності, художня праця та основи дизайну, теорія і методика співпраці з родинами, методика ознайомлення дошкільників із соціумом, методика використання ІКТ у роботі з дітьми, теорія і методика ігрової діяльності.

Зміст навчального матеріалу з курсу педагогіки дошкільної логічно доповнюється ключовими темами з методик дошкільної освіти.

Програма підсумкової атестації з дисциплін професійної та практичної підготовки складається з теоретичної і практичної частини.

Теоретична частина

Включений в програму зміст навчального матеріалу теоретичної частини дає можливість виявити:

- рівень теоретичної підготовки студентів з дошкільної педагогіки і фахових методик раннього і дошкільного дитинства;
- якість засвоєння основних понять і термінів психолого-педагогічних дисциплін та фахових методик;
- знання змісту, принципів, методів, форм і закономірностей організації сучасного освітнього процесу в закладі дошкільної освіти (*тут і далі – ЗДО*);
- вміння керуватись у роботі нормативно-правовими, інструктивними, програмно-методичними документами в галузі дошкільної освіти, робити аналіз педагогічної спадщини класиків та новаторів педагогіки, обґрунтовувати науково-теоретичні положення щодо особливостей організації освітнього процесу з дітьми раннього й дошкільного віку згідно з державними стандартами

дошкільної освіти, розуміти проблеми сучасного дошкільного виховання, необхідність і значення використання інноваційних технологій, нетрадиційних методів та форм роботи з дітьми.

Матеріал програми дає можливість перевірити та оцінити компетентність кожного студента щодо створення педагогом сприятливих умов для повноцінного життя дошкільників (фізичного, психологічного, соціального), для прояву їх індивідуальності та вияву творчих можливостей.

Практична частина

Підбірка завдань практичного характеру дає можливість з'ясувати рівень готовності студентів до практичної педагогічної роботи за такими напрямками розвитку дошкільників як фізичний, соціальний, моральний, інтелектуальний, мовленнєвий, художній, емоційно-ціннісний, креативний та виявити вміння:

- діагностувати розвиток дитини під час організованого педагогічного впливу в процесі різних видів діяльності;
- осмислено підходити до вибору варіантів відповідей при розв'язанні практичних завдань, правильно оцінюючи конкретну педагогічну ситуацію та роль вихователя в ній;
- передбачати тактику взаємодії педагога з дітьми, спрямовану на формування базових якостей особистості: самостійність, людяність, працелюбність, спостережливість, відповідальність, розсудливість, справедливість, креативність тощо;
- прогнозувати наслідки педагогічного впливу на дитину, орієнтуючись на конкретну особистість.

Показники і критерії оцінювання знань та вмінь випускників.

Критерії:

3.3.1. Характер засвоєння знань (рівень усвідомлення, запам'ятовування, обсяг, повнота, точність);

3.3.2. Якість знань (логіка мислення, аргументація, послідовність і самостійність викладу, культура мовлення);

3.3.3. Ступінь оволодіння вміннями і навичками;

3.3.4. Творча діяльність і загальна якість виконаної роботи.

Показники:

1. ***Оцінкою "відмінно"*** оцінюється відповідь, у якій здобувач виявляє всебічні, систематичні і глибокі знання з педагогіки дошкільної та основних фахових методик дошкільного виховання. Обізнаний з сучасними науковими школами, теоретичними концепціями та підходами. Демонструє стійкий

професійний інтерес до теорії педагогіки дошкільної та методик дошкільної освіти. Виявляє знання та розуміння суті і спрямованості основних державних нормативних документів про дошкільну освіту і заклад дошкільної освіти.

Уміє:

- працювати з навчальним матеріалом (аналізувати, порівнювати, узагальнювати, робити власні висновки), творчо застосовуючи сучасні методи дослідження;
- визначати мету і завдання, добирати відповідні зміст, форми, методи роботи в межах різних напрямків організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти відповідно до діючих програм виховання та навчання;
- аналізувати й оцінювати наукові дослідження та практичні розробки вітчизняних і зарубіжних науковців, методистів;
- створювати необхідні умови для повноцінного розвитку особистості дошкільника в цілому та в межах окремих напрямків (розумового, морального, естетичного, фізичного, трудового виховання);
- аналізувати педагогічні ситуації з практики виховання і навчання дошкільників, окреслювати та пояснювати чинники таких ситуацій; прогнозувати їх розвиток за несприятливих умов та рекомендувати науково обґрунтований психолого-педагогічний та методичний інструментарій розв'язання.

2. **Оцінка "добре"** виставляється здобувачу, який володіє навчальним матеріалом, передбаченим навчальною програмою до підсумкової атестації з педагогіки дошкільної і методик дошкільного виховання. В основному обізнаний з сучасними науковими школами, теоретичними концепціями та підходами. Ознайомлений з основними державними нормативними документами про дошкільну освіту. Має навички роботи з навчальним матеріалом (аналізувати, зіставляти, робити висновки). Виявляє частковий інтерес до теорії педагогіки дошкільної та основних її методик. Частково знайомий з науковими дослідженнями та практичними розробками вітчизняних і зарубіжних науковців, методистів. Розуміє необхідність створення сприятливих умов для здійснення особистісно-зорієнтованого навчання і виховання дошкільників.

Уміє:

- визначати мету, завдання, зміст, форми та методи роботи в ЗДО, частково спираючись на діючі програми виховання і навчання дошкільників;
- аналізувати педагогічні ситуації з практики виховання і навчання дошкільників, частково окреслюючи чинники та прогножуючи педагогічно доцільний розвиток.

3. **Оцінка "задовільно"** виставляється здобувачу, який ознайомлений з навчальним матеріалом, окресленим навчальною програмою до підсумкової атестації з педагогіки дошкільної і методик дошкільного виховання та відтворює його на репродуктивному рівні. Ознайомлений з окремими теоретичними концепціями та підходами. Називає основні нормативні документи про дошкільну освіту, але фрагментарно демонструє знання їх суті. Має початкові уміння роботи з навчальним матеріалом (зіставлення та узагальнення), не виявляючи навичок самостійного творчого мислення. Частково ознайомлений з науковими дослідженнями та практичними розробками науковців і практиків.

Уміє

- визначати мету, завдання, зміст і форми роботи з педагогіки дошкільної, знання не є системними і цілісними.
- розуміє необхідність створення сприятливих умов для повноцінного всебічного розвитку особистості дошкільника, але недостатньо володіє психолого-педагогічним і методичним інструментарієм.
- аналізуючи педагогічну ситуацію з практики виховання і навчання дошкільників, називає окремі чинники таких ситуацій та здійснює часткове та поверхневе прогнозування її розвитку.

4. **Оцінка "незадовільно"** виставляється здобувачу, який ознайомлений з навчальним матеріалом на рівні розпізнавання і відтворення окремих фактів і фрагментів, що становить певну частину змісту навчальної програми до підсумкової атестації з педагогіки дошкільної і методик дошкільного виховання. Знає про існування нормативних документів в галузі дошкільної освіти, окремі називає, але не знає їх суті і спрямованості. Знання теоретичних концепцій і підходів дуже фрагментарні і поверхневі.

Уміння і навички навчання і виховання дошкільників частково сформовані на елементарному рівні.

Таким чином, запропонована програма дає можливість комплексно оцінити рівень готовності випускників до професійної педагогічної діяльності згідно з державними стандартами дошкільної освіти.

РОЗДІЛ І. ПЕДАГОГІКА ДОШКІЛЬНА

1.1. Орієнтовні питання з педагогіки дошкільної

1. Педагогіка дошкільна як наука: предмет, завдання та основні поняття педагогіки дошкільної. Джерела педагогіки дошкільної. Зв'язок педагогіки дошкільної з іншими науками.
2. Становлення і розвиток ідей педагогіки дошкільної. Видатні вчені минулого й сучасності про суспільне дошкільне виховання.
3. Дошкільна освіта як складова частина безперервної освіти в Україні. Типи закладів дошкільної освіти та їх функції.
4. Нормативні документи, що регламентують діяльність ЗДО, їх характеристика. Базовий компонент дошкільної освіти. Його мета, структура та зміст.
5. Види освітніх програм закладу дошкільної освіти. Чинні програми розвитку та виховання дітей дошкільного віку, характеристика однієї з них.
6. Значення дошкільного дитинства у становленні особистості дитини. Вікова періодизація дошкільного дитинства. Базові етапи дошкільної освіти.
7. Врахування індивідуальних та вікових особливостей дітей в освітньому процесі. Обдаровані діти. Діти з проблемами в розвитку. Роль дорослого в розвитку дитини.
8. Особистість дитини як суб'єкт виховання. Розвиток і формування особистості дошкільника. Фактори, закономірності та рушійні сили розвитку особистості дошкільника.
9. Своєрідність періоду раннього дитинства. Особливості розвитку і виховання дітей першого-третього років життя. Організаційно-методична робота в групах раннього віку.
10. Мета і завдання виховання дітей дошкільного віку. Завдання, методи, зміст і засоби розумового виховання дітей дошкільного віку. Сенсорне виховання – складова частина розумового виховання.
11. Естетичний розвиток і естетичне виховання. Мета, завдання, зміст естетичного виховання дітей дошкільного віку.
12. Завдання трудового виховання в ЗДО. Види праці дітей різних вікових груп. Форми організації трудової діяльності в дошкільному віці.
13. Важливість економічного виховання дошкільників на сучасному етапі. Мета та шляхи засвоєння економічних знань дітьми дошкільного віку.
14. Моральний розвиток і моральне виховання. Завдання, методи, засоби й закономірності морального виховання дітей дошкільного віку.

15. Проблеми і сучасні тенденції правового виховання дошкільників, його функції. Завдання правового виховання дітей в ЗДО. Єдність закладів дошкільної освіти й сім'ї у розв'язанні завдань правового виховання дітей.

16. Статеве виховання дітей дошкільного віку. Зміст і принципи статевої освіти дітей в різних вікових групах. Методи та особливості формування статевої самосвідомості в дошкільному віці.

17. Гра як провідний вид діяльності у дошкільному віці. Етапи розвитку гри в дитячому віці. Класифікації дитячих ігор.

18. Історія виникнення іграшки та її розвитку в процесі еволюції суспільства. Значення іграшки у розвитку дитини, її освітня і виховна цінність. Сучасна класифікація іграшок, вимоги до них.

19. Сутність творчої гри та її особливості. Види творчих ігор. Педагогічні умови розвитку творчих ігор.

20. Особливості та структура дидактичної гри. Види дидактичних ігор. Основні прийоми педагогічного керівництва дидактичними іграми у різних вікових групах.

21. Загальні основи дошкільної дидактики. Компоненти освітньої діяльності. Функції, принципи та зміст навчання дітей дошкільного віку.

22. Освітній процес у ЗДО, його функції та закономірності. Структура освітнього процесу та особливості його організації.

23. Форми організації освітньої діяльності. Види занять за змістом, метою, формою організації, методикою проведення.

24. Методика організації занять в різних вікових групах ЗДО.

25. Методи навчання дітей дошкільного віку. Класифікація методів навчання: за джерелами знань, за типом пізнавальної діяльності. Особливості методів навчання.

26. Види і форми планування освітньої діяльності в ЗДО. Вимоги до планування і умови його правильного здійснення.

27. Роль сім'ї у формуванні особистості. Взаємодія сім'ї і закладу дошкільної освіти у вихованні дітей. Спільні форми виховної роботи.

28. Компоненти готовності дітей до навчання у школі. Особливості освітньої роботи у старшій групі при підготовці до школи.

29. Перспективність і наступність між ЗДО і початковою школою: напрями методичної роботи.

30. Забезпечення наступності у методах і формах навчання.

1.2. Зміст програми з педагогіки дошкільної

Педагогіка дошкільна як галузь педагогічної науки

Предмет та завдання педагогіки дошкільної. Педагогіка дошкільна як галузь педагогічних знань. Функції педагогіки дошкільної. Закономірності і принципи виховання. Основні поняття педагогіки дошкільної: виховання, навчання, розвиток особистості в дошкільному віці, дошкільна освіта.

Джерела педагогіки дошкільної: народна педагогіка, педагогічна спадщина минулого, педагогічна практика, інноваційний творчий педагогічний досвід, спеціальні експериментальні дослідження.

Зв'язок педагогіки дошкільної з іншими науками. Форми взаємозв'язку педагогіки дошкільної з іншими науками.

Знання дитячої психології – важлива умова ефективності процесів виховання, навчання особистості. Використання спільних з психологією понять: індивід, особистість, розвиток, провідна діяльність, спілкування, взаємодія тощо.

Становлення і розвиток ідей педагогіки дошкільної

Розвиток суспільного дошкільного виховання на ранніх етапах історії людства. Видатні вчені минулого й сучасності про суспільне дошкільне виховання. Етапи формування педагогіки дошкільної як науки (XVII – XX ст.) (Ян Амос Коменський, Джон Локк, Жан-Жак Руссо, Йоган-Генріх Песталоцці, Фрідріх Фребель, Софія Русова).

Суспільне дошкільне виховання в Україні (XIX – XX ст.) (Наталія Лубенець, Софія Русова, Григорій Ващенко, Костянтин Ушинський, Василь Сухомлинський, Борис Грінченко та ін.).

Зарубіжні педагогічні концепції дошкільної освіти XIX – XX ст. (Роберт Оуен, Марія Монтесорі, Джон Дьюї, Карл Бюлер, Карл Роджерс та ін.).

Дошкільна освіта як складова частина безперервної освіти в Україні.

Типи закладів дошкільної освіти та їх функції

Безперервність освіти в Україні. Дошкільна освіта – обов'язкова первинна складова частина системи безперервної освіти. Мета розвитку дошкільної освіти в Україні. Дошкільна освіта – цілісний процес, спрямований на забезпечення всебічного розвитку дитини дошкільного віку відповідно до її задатків, нахилів, здібностей, індивідуальних, психічних та фізичних особливостей, культурних потреб; формування у дитини дошкільного віку моральних норм, набуття нею життєвого соціального досвіду.

Актуальність проблем дошкільної освіти на сучасному етапі розвитку суспільства та держави. Загальнодержавне свято «Всеукраїнський день дошкільця». Функціонування Всеукраїнської громадської організації «Асоціація працівників дошкільної освіти».

Заклади дошкільної освіти в системі національної освіти. Типи закладів дошкільної освіти та їх функції: ясла, дитячий садок, спеціальний дитячий садок, мобільний дитячий садок, сімейний (родинний) садок, міні-садок.

Нормативні документи, що регламентують діяльність ЗДО.

Базовий компонент дошкільної освіти

Основні державні документи, які регламентують функціонування дошкільної освіти в Україні: Конституція України, Закони України «Про освіту»; «Про дошкільну освіту»; Закон України «Про охорону дитинства»; Положення про заклад дошкільної освіти; Санітарний регламент для закладів дошкільної освіти; Конвенція ООН про права дитини, Базовий компонент дошкільної освіти; інші нормативно-правові акти, власний статут.

Державний стандарт дошкільної освіти (Базовий компонент дошкільної освіти (2021)). Його мета, структура та зміст. Інваріантна та варіативна складові змісту дошкільної освіти. Освітні напрями за якими визначено вимоги до обов'язкових результатів навчання та компетентностей.

Базові принципи реалізації Державного стандарту: демократичність; рівний доступ до якісної дошкільної освіти кожній дитини; сталий розвиток; міжвідомча взаємодія; державно-громадське та державно-приватне партнерство в організації, керівництві й управлінні дошкільною освітою; соціально-педагогічне партнерство громади та всіх учасників освітнього процесу; зміст дошкільної освіти заснований на принципі педагогіки партнерства.

Наріжні підходи в організації освітнього процесу: діяльнісний, компетентнісний, особистісно орієнтований, інтегрований.

Види освітніх програм закладу дошкільної освіти. Чинні програми розвитку та виховання дітей дошкільного віку, характеристика однієї з них

Освітня програма – основний документ закладу дошкільної освіти, що визначає зміст і напрям роботи педагога. Критерії за якими класифікують освітні програми: концептуальні засади укладання; особливості спрямування і змістового наповнення; призначення; рівень упровадження.

Види програм: за концептуальними засадами (традиційні, інноваційні, альтернативні); за спрямуванням і змістовим наповненням (комплексні, парціальні); за призначенням (загальні, спеціальні, експериментальні); за рівнем упровадження (всеукраїнські, регіональні, локальні).

Характеристика чинних програм виховання і навчання дітей в закладах дошкільної освіти: комплексні освітні програми, парціальні програми.

Дитинство як соціально-педагогічне явище

Дитинство як соціально-педагогічне явище. Значення дошкільного дитинства у становленні особистості дитини. Вікова періодизація дошкільного дитинства. Базові етапи дошкільної освіти. Врахування індивідуальних та вікових особливостей дітей в освітньому процесі. Обдаровані діти. Діти з особливими освітніми потребами. Особливості організації та проведення виховної роботи з обдарованими дітьми та дітьми з особливими освітніми потребами.

Теорії ампліфікації (максимального збагачення) дитячого розвитку на основі знань про його особливості на кожному етапі дошкільного дитинства. Роль дорослого в розвитку дитини.

Реалізація ідеї солідарної відповідальності держави, громади, родини, фахівців педагогічної освіти й інших професій, причетних до догляду й виховання дітей раннього і дошкільного віку.

Особистість дитини як суб'єкт виховання

Напрями освітньої роботи як запорука особистісного зростання дошкільника. Розвиток і формування особистості дошкільника. Структура особистості дитини дошкільного віку. Закономірності та рушійні сили розвитку особистості дошкільника. Фактори розвитку особистості. Роль діяльності у формуванні особистості. Гуманістичні принципи виховання особистості дошкільника.

Гармонійний розвиток особистості як результат виховання дітей дошкільного віку. Загальна характеристика складових частин виховання, їх завдання, зміст, методи. Єдність і взаємозв'язок складових частин виховання.

Розвиток в дітей раннього і дошкільного віку базових якостей особистості (довільність, самостійність, креативність, ініціативність, свобода поведінки, самосвідомість, самооцінка, самоповага).

Педагогіка раннього дитинства

Своєрідність періоду раннього дитинства. Загальні закономірності фізичного і психічного розвитку дітей раннього віку. Особливості розвитку і виховання дітей першого-третього років життя.

Основні аспекти виховання дітей: формування потреби в спілкуванні; адаптація дитини до ЗДО (ступені адаптації; полегшення адаптації; режим дня, як основний організуючий чинник, принципи побудови режиму для дітей раннього віку, педагогічно-доцільний режим); охорона життя і зміцнення

здоров'я дітей раннього віку (температурний режим; організація загартовуючих процедур; запобігання появі шкідливих звичок; раціональне харчування; перебування на свіжому повітрі; повноцінний сон).

Сенсорне виховання дітей, розвиток мовлення, розвиток рухів, ознайомлення з навколишнім та організація ігрової діяльності. Заохочення дітей до малювання, слухання музики, розглядання книжок, дій з предметами, до театралізованої діяльності тощо. Розвиток допитливості, пізнавальної мотивації, пізнавальних дій у дітей раннього віку.

Організаційно-методична робота в групах раннього віку. Педагогічні правила виховання на етапі раннього дитинства.

Розумове виховання дітей дошкільного віку

Мета і завдання виховання дітей дошкільного віку. Основні напрями виховання: громадянське, розумове, моральне, екологічне, статеве, правове, трудове, естетичне, економічне, фізичне. Поняття про розумовий розвиток і розумове виховання. Завдання, методи, зміст і засоби розумового виховання дітей дошкільного віку. Сучасні психолого-педагогічні дослідження проблеми.

Сенсорне виховання – складова частина розумового виховання. Психолого-педагогічні основи сенсорного виховання. Сутність поняття «сенсорне виховання», «сенсорний розвиток». Значення сенсорного виховання у розвитку дитини раннього і дошкільного віку. Завдання і зміст сенсорного виховання дітей дошкільного віку.

Розвиток мислительної діяльності дітей дошкільного віку. Розвиток допитливості, пізнавальної мотивації, пізнавальних дій у дітей дошкільного віку.

Естетичне виховання дошкільників

Естетичний розвиток і естетичне виховання. Мета і завдання естетичного виховання. Зміст естетичного виховання дітей дошкільного віку. Особливості естетичного становлення особистості в дошкільному віці. Соціальні функції естетичного виховання. Сутність естетичного виховання в сензитивному періоді формування особистості. Засоби та методи естетичного виховання та їх реалізація в різних формах організації діяльності дітей.

Методи естетичного виховання дітей дошкільного віку: спрямовані на формування естетичної сприйнятливості навколишнього і творів мистецтва, емоційного відгуку на них, естетичних почуттів, інтересів тощо; спрямовані на формування елементів естетичної свідомості дітей; спрямовані на залучення дітей до естетичної і художньої діяльності; спрямовані на розвиток художніх здібностей.

Художня творчість дітей і педагогічне керівництво різними видами художньої діяльності дошкільників.

Виховання дошкільників у трудовій діяльності

Сутність трудового виховання дошкільників. Трудове виховання дітей дошкільного віку – процес формування усвідомленого відношення до праці, уявлень про процес праці, прагнення до позитивного результату, формування трудових навичок і умінь, поваги до праці дорослих, звички до трудової діяльності. Українська народна педагогіка про трудове виховання.

Завдання трудового виховання в ЗДО. Напрямки здійснення трудового виховання в закладі дошкільної освіти. Роль праці у формуванні особистості.

Види праці дітей різних вікових груп: самообслуговування, господарсько-побутова, праця в природі, ручна (художня) праця та їх значення у вихованні дітей.

Форми організації трудової діяльності в дошкільному віці (доручення; чергування; колективна) та методика їх проведення у різних вікових групах.

Особливості трудової діяльності дошкільників. Методи трудового виховання. Етапи ознайомлення дошкільників з працею дорослих.

Керівництво трудовою діяльністю у дошкільному віці. Сучасні дослідження з питань трудового виховання дошкільників (З. Борисова, Г. Беленька, Н. Кривошея, В. Павленчик, М. Машовець та ін.).

Економічне виховання дітей дошкільного віку

Економічне виховання – це процес формування у дітей перших уявлень про економічні відносини, працю, гроші, ресурси та їхнє раціональне використання. Спрямоване на розвиток відповідальності, ощадливості, самостійності та працьовитості.

Мета (ознайомлення дітей з основними економічними поняттями (праця, товар, гроші, обмін, потреби), формування бережливого ставлення до речей, природи, праці дорослих, виховання відповідальності та розумного використання ресурсів, розвиток основ підприємливості (уміння робити вибір, планувати) та шляхи засвоєння економічних знань дітьми дошкільного віку.

Принципи економічного виховання: доступність (пояснення простими словами), наглядність (використання прикладів з життя), ігровий підхід (навчання через гру), послідовність (поступове ускладнення понять).

Важливість економічного виховання дошкільників на сучасному етапі. Програми економічного виховання дітей. Методика реалізації завдань економічного виховання дітей дошкільного віку.

Моральне виховання дітей дошкільного віку

Моральний розвиток і моральне виховання. Мета морального виховання – формування моральної спрямованості особистості. Завдання морального виховання дітей. Особливості морального виховання дітей дошкільного віку:

цілеспрямованість, віддаленість у часі результатів роботи, неперервність, визначальна роль педагога, цілісність та ін. Формування моральних уявлень й моральної поведінки різних вікових груп. Закономірності процесу морального виховання.

Засоби й умови морального виховання. Характеристика процесу і змісту морального виховання дітей дошкільного віку. Методи морального виховання.

Моральне виховання в процесі спілкування з дорослими. Моральне виховання у грі, трудовій діяльності. Виховання вольової поведінки, основ гуманізму, патріотизму, толерантного ставлення та поваги до інших, культури поведінки. Виховання любові до батьків, поваги до людей. Виховання любові до Батьківщини. Народні та родинні свята в закладі дошкільної освіти.

Наукові дослідження з проблеми морального виховання дошкільників (Т. Поніманська, О. Кононко, С. Ладивір, С. Низківська, Г. Беленька та ін.). Народна педагогіка про моральне виховання: моральні цінності, мета виховання, джерело виховного досвіду народу.

Правове виховання особистості в дошкільному віці

Правове виховання дошкільників – процес формування у дітей перших уявлень про права, обов'язки, правила поведінки та справедливість. Проблеми і сучасні тенденції правового виховання дошкільників, його функції. Завдання правового виховання дітей в ЗДО: ознайомлення дітей з їхніми основними правами та обов'язками, формування уявлень про справедливість, чесність, відповідальність, розвиток правової культури та соціальної активності, виховання поваги до інших людей, законів та правил поведінки в суспільстві.

Місце правового виховання в становленні особистості (сприяє розвитку правосвідомості, формує повагу до інших людей та їхніх прав, допомагає дітям орієнтуватися в соціальних взаєминах).

Напрямки правового виховання у ЗДО: формування знань про права людини (ознайомлення дітей з Конвенцією ООН про права дитини; вивчення прав через казки та історії; обговорення ситуацій); виховання відповідальності та обов'язків (формування правил поведінки, розвиток самостійності); ознайомлення з правовими нормами через ігрову діяльність; правила поведінки в суспільстві; практичні вправи та бесіди.

Специфіка правового виховання дошкільників, умови його забезпечення в ЗДО та сім'ї. Єдність закладів дошкільної освіти й сім'ї у розв'язанні завдань правового виховання дітей.

Статеве виховання дітей дошкільного віку

Актуальні аспекти статевого виховання дітей дошкільного віку. Статеве виховання – формування у дітей правильного розуміння статевих відмінностей, поваги до себе та інших, здорових уявлень про сім'ю, особисту гігієну та безпеку.

Мета статевого виховання – виховання дитини як представника певної статі, формування в неї моральних норм взаємин між представниками протилежної статі, озброєння знаннями про особливості власного розвитку та розвитку представників протилежної статі, виховання статевої культури.

Завдання статевого виховання: ознайомлення з основними відмінностями між хлопчиками і дівчатками; формування позитивного ставлення до власної статевої приналежності; виховання поваги до особистих меж і чужого простору; закладання основ майбутньої сімейної культури; навчання базової безпеки (правила особистої гігієни, захист від небезпек).

Соціальні стандарти статевої поведінки, зміст і принципи статевої освіти дітей в різних групах.

Особливості формування статевої самосвідомості в дошкільному віці. Методи статевого виховання дітей дошкільного віку: бесіди та відповіді на запитання; казки та історії про дружбу, повагу, сім'ю; рольові ігри (сім'я, лікарня, дитячий садок); навчання через повсякденні ситуації (чому важливо мити руки, що таке приватний простір).

Гра – активний чинний виховання і розвитку дошкільника

Історичне походження гри як діяльності та етапи її розвитку. Наукові теорії походження гри К. Гросса, Ф. Шіллера, Г. Спенсера, С. Холла, З. Фрейда. Етапи розвитку гри в дитячому віці та їх характеристика: етап ознайомлювальної гри, етап відображувальної гри, етап рольової гри.

Дитяча гра як соціальне та історичне явище. Загальні та специфічні ознаки ігрової діяльності. Видатні педагоги минулого про гру як засіб виховання (Ф. Фребель, М. Монтессорі, С. Русова, К. Ушинський та ін.).

Сучасні наукові дослідження проблеми гри. Характеристика гри як діяльності. Класифікації дитячих ігор: творчі ігри, ігри за правилами, народні ігри. Народні ігри – важливий чинник виховання в українській етнопедагогіці; їх види, відповідність віковому періоду, виховна цінність.

Рухливі ігри. Види ігор. Специфіка використання в умовах сучасного суспільного та сімейного виховання. Творчі ігри дітей дошкільного віку. Дидактичні ігри дітей дошкільного віку.

Особливості гри як засобу гармонійного розвитку дитини. Виховне і розвивальне значення гри дошкільника. Формування дитячих взаємин у грі.

Дитяча іграшка

Історія виникнення іграшки та її розвитку в процесі еволюції суспільства. Поняття «дитяча іграшка» (Н. Гавриш, Л. Артемова, Д. Менджерницька).

Українська народна іграшка. Значення іграшки у розвитку дитини (морально-естетичний орієнтир, засіб соціалізації, задоволення допитливості, спонукання до дії, сприяння формуванню самостійності, засвоєння соціального досвіду тощо), її освітня і виховна цінність.

Сучасна класифікація іграшок: за видами ігор; за ступенем готовності; за матеріалом; за величиною; за функціональними властивостями; за художньо-образним вирішенням.

Педагогічні вимоги до іграшок дітей раннього та дошкільного віку: педагогічно доцільна, художньо досконала, відповідність гігієнічним вимогам, безпечність, приваблива, різноманітна тощо. Н. Гавриш про іграшки дівчачі і хлопчачі.

Сучасні дитячі іграшки: кольорове вирішення; ціна і якість; сертифікація.

Загальні основи дошкільної дидактики

Дошкільна дидактика – теорія навчання дітей дошкільного віку.

Дидактичні основи організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти. Мета, зміст, методи й форми організації навчання дітей. Функції навчання: освітня (відбір, передавання і засвоєння дітьми певної системи знань, умінь і навичок); розвивальна (зорієнтована на розумовий розвиток дитини, постійне вдосконалення її розумових здібностей, пізнавальної діяльності); виховна (виявляється у змісті знань, які стають основою світогляду, рис особистості).

Компоненти освітньої діяльності. Зміст навчання дітей дошкільного віку. Принципи навчання дошкільників. Теорії розвивального навчання. Розвиток допитливості, пізнавальної мотивації, пізнавальних дій у дітей раннього і дошкільного віку.

Організація освітнього процесу в ЗДО

Освітній процес у ЗДО, його функції та закономірності. Структура освітнього процесу. Особливості організації освітнього процесу у ЗДО. Організація освітнього процесу та пріоритетні напрями роботи: безпечність освітнього середовища; забезпечення доступності та якості освіти для всіх дітей, незалежно від їхнього місця проживання чи соціального статусу.

Формування у здобувачів освіти ключових компетентностей відповідно до Державного стандарту. Врахування рівнів розвитку дітей при виборі методик і технологій навчання і виховання, при визначенні зони актуального розвитку дітей та створенні зони найближчого розвитку.

Види освітніх програм закладу дошкільної освіти. Їх характеристика.

Розвивальне середовище як складова освітнього процесу (К. Крутій, Т. Поніманська). Предметно-розвивальне середовище – сукупність умов, які забезпечують різнобічний розвиток дітей; система матеріальних об'єктів їхньої діяльності; комплекс психолого-педагогічних, матеріально-технічних, санітарно-гігієнічних, естетичних умов, що забезпечують організацію життя дітей у закладі дошкільної освіти.

Основні питання організації безпечного освітнього простору у ЗДО, обладнання укриттів для перебування у них дітей дошкільного віку.

Форми та методи організації освітньої діяльності

Форми організації освітньої діяльності: організовані заняття, ігри, повсякденне життя. Види занять за змістом, метою, формою організації, методикою проведення (А. Богуш, Н. Гавриш, К. Крутій). Структурні компоненти заняття і їх функцій. Методика організації занять в різних вікових групах.

Особливості методів пізнавальної діяльності відповідно до запитів здобувачів освіти. Групи методів навчання дітей за джерелами знань: наочні (спостереження, демонстрація, використання ТЗН), словесні (пояснення, розповідь, читання, бесіда); практичні (гра, вправи).

Класифікація методів навчання за типом пізнавальної діяльності: пояснювально-ілюстративний (інформаційно-рецептивний), репродуктивний (відтворюючий), проблемний, частково-пошуковий (евристичний), дослідницький, розв'язання винахідницьких завдань, методи самостійної роботи по засвоєнню нового матеріалу, методи застосування знань на практиці, повторення.

Значення ігрових методів і прийомів у навчанні дітей дошкільного віку.

Планування та облік освітньої діяльності

Поняття про педагогічний процес і його компоненти. Необхідність планування і обліку роботи як умови успішного здійснення педагогічного процесу. Організаційно-прогнозуюча функція планування. Вимоги до планування і умови його правильного здійснення.

Види і форми планування. Необхідність врахування при плануванні розвивальних видів діяльності дітей, раціонального співвідношення занять і самостійної діяльності, індивідуально-диференційованого підходу до дітей.

Планування та прогнозування результатів освітнього процесу з урахуванням сучасних програмових вимог до розвитку та навчання дітей раннього та дошкільного віку.

Документування професійної діяльності вихователем ЗДО (план роботи, журнал обліку щоденного відвідування дітьми групи, книга відомостей про дітей та їхніх батьків, листок здоров'я дітей).

Співпраця ЗДО та сім'ї

Взаємодія сім'ї і закладу дошкільної освіти у вихованні дітей. Роль сім'ї у формуванні особистості. Функції сім'ї. Сучасні проблеми родинного виховання дітей дошкільного віку: всебічний розвиток дитини; виховання взаємин дітей і дорослих; спільна діяльність членів сім'ї щодо забезпечення її добробуту; методи виховання, засновані на особистісно-орієнтованій взаємодії з дитиною.

Відповідальність батьків за виховання дітей. Залучення батьків до організації освітнього процесу з дітьми раннього і дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти. Спільні форми виховної роботи закладу дошкільної освіти та сім'ї. Педагогічна освіта батьків: зміст, форми і методи.

Спільна робота ЗДО і сім'ї у підготовці дитини до школи.

Готовність дитини-дошкільника до навчання у школі

Готовність дитини до шкільного навчання як психолого-педагогічна проблема. Поняття про готовність дитини до шкільного навчання. Прогресивні ідеї в історії педагогіки та у сучасних дослідженнях про підготовку дітей до навчання в школі.

Компоненти готовності дітей до навчання у школі. Загальна (психологічна, фізіологічна, фізична) та спеціальна підготовка дітей до школи.

Дослідження проблеми готовності до шкільного навчання. Діагностування готовності дитини до школи: тайландський тест (ТТ), медико-педагогічна комісія, «Орієнтаційний тест шкільної зрілості Керна-Йірасека» і «Здібність до навчання в школі» Г. Вітцлака.

Інтелектуальна готовність дитини до школи (високий рівень розвитку мовленнєвих операцій, здатність до узагальнень і систематизації; розвинені пізнавальні інтереси; достатній рівень розвитку розумових операцій; розвинений інтерес до пізнавальної активності; розвинена довільність усіх психічних процесів; вміння здійснювати самооцінювання і самоконтроль; уміння вчитися).

Взаємодія закладу дошкільної освіти і школи

Вступ до школи – якісно новий етап у житті дитини, його особливості. Перспективність і наступність між ЗДО і початковою школою: суть реалізації. Наступність як ключовий елемент взаємозв'язку між ЗДО і школою. Укладання угод про співпрацю між ЗДО та початковою школою. Зв'язок змісту дошкільної та початкової освіти.

Особливості освітньої роботи у старшій групі при підготовці до школи. Формування передумов навчальної діяльності дітей в освітньому процесі ЗДО. Виховання у дошкільників бажання навчатись у школі.

Форми зв'язку ЗДО та школи у контексті формування у дошкільників готовності до шкільного навчання. Ознайомлення дітей зі школою. Організація спілкування дітей старшого дошкільного віку зі школярами. Знайомство з майбутнім учителем.

Забезпечення єдності, взаємозалежності та узгодженості мети, змісту, форм і методів організації освітнього процесу. Забезпечення наступності у методах і формах навчання.

Напрями методичної роботи: інформаційно-просвітницький, практичний. Напрямки реалізації практичного аспекту співробітництва між освітніми закладами. Обмін досвідом між вихователями та вчителями початкової школи.

РОЗДІЛ ІІ. МЕТОДИКИ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

2.1. Орієнтовні питання з методик дошкільної освіти

1. Поняття зв'язного мовлення та його види. Бесіда як метод розвитку діалогічного мовлення дітей.
2. Завдання, зміст, принципи та методи словникової роботи. Специфіка занять із словникової роботи, види і методика проведення.
3. Зміст та методика навчання дітей звуковому аналізу слів.
4. Розвиток мовленнєвої особистості в дошкільному дитинстві.
5. Методика художнього читання та розповідання дітям.
6. Зміст та методика навчання дітей звуковому аналізу слів.
7. Методика роботи з казкою в закладі дошкільної освіти.
8. Методика ознайомлення молодших дошкільників з множинами.
9. Методи і прийоми навчання математики дітей дошкільного віку. Роль методу моделювання в математичному розвитку дошкільників.
10. Особливості навчання дітей дошкільного віку вимірюванню.
11. Словесні методи ознайомлення дітей з природою.
12. Характеристика спостереження як основного методу ознайомлення дітей з природою. Види спостережень у природі.
13. Методика проведення екскурсій у природу з дітьми дошкільного віку.
14. Методи і прийоми навчання дошкільників образотворчій діяльності.
15. Заняття як одна із форм навчання дітей образотворчої діяльності.
16. Завдання, зміст, методи і прийоми навчання дітей дошкільного віку предметного ліплення.
17. Роль патріотичного виховання дошкільників на сучасному етапі розвитку України.
18. Засоби національно-патріотичного виховання дошкільників.
19. Поняттям «патріотизм», «патріот», «патріотичне виховання». Різновиди патріотизму.
20. Методика використання фольклорних жанрів у закладі дошкільної освіти.
21. Методика проведення свят, розваг і дозвілля у закладі дошкільної освіти.
22. Сучасне заняття з фізичної культури у закладі дошкільної освіти.
23. Рухлива гра як засіб фізичного виховання дітей дошкільного віку.
24. Оздоровчі технології та їх використання у різних формах фізкультурно-оздоровчої роботи у ЗДО.

25. Принципи, методи та засоби музичного виховання дітей дошкільного віку.
26. Дидактичні основи слухання музики.
27. Дидактичні основи навчання дошкільників співу.
28. Роль сім'ї у процесі соціалізації особистості дитини.
29. Форми і методи співпраці сучасного закладу дошкільної освіти та сім'ї
30. Особливості педагогічного спілкування з батьками. Етапи спілкування педагога з батьками
31. Форми організації навчання дошкільників художньої праці та основ дизайну.
32. Роль вправ і творчих завдань у навчанні дошкільників художньої праці.
33. Організація предметно-розвивального середовища для художньої праці та дитячого дизайну у дошкільному навчальному закладі.
34. Технології та засоби збагачення соціального досвіду дитини.
35. Сутність, види та особливості використання інформаційно-комунікаційних технологій у роботі з дітьми дошкільного віку
36. Дидактична гра як засіб розумового виховання та розвитку пізнавальних інтересів дошкільників. Сутність, структура, різновиди. Особливості методики проведення.
37. Сучасний інноваційний досвід всебічного розвитку дитини засобами її залучення до ігрових активностей.
38. Розвиток у дітей досвіду агентності засобами гри як значущої, соціальної, активної, мотивуючої, радісної діяльності дітей.
39. Негативні прояви у поведінці дошкільників: сутність, характеристика найбільш поширених негативних проявів.
40. Агресивна поведінка у дошкільників. Булінг. Особливості попередження і подолання

ДОШКІЛЬНА ЛІГВОДИДАКТИКА

Поняття зв'язного мовлення та його види. Бесіда як метод розвитку діалогічного мовлення дітей

Визначення поняття «зв'язне мовлення». Види зв'язного мовлення (діалогічне, монологічне; ситуативне, контекстне), їх характеристика.

Бесіда – основний метод розвитку діалогічного мовлення у дітей. Види бесід залежно від мети і методу (вступна, супроводжуюча, заключна, узагальнююча). Структура бесіди (початок, основна та прикінцева частини). Особливості підготовки і методика проведення бесіди з дітьми старшого дошкільного віку.

Активізація уваги дітей на початку бесіди. Етапи основної частини бесіди. Прийоми, націлені на постійну мобілізацію уваги, пам'яті, активізацію мислення та мовлення дітей. Заключна частина бесіди.

Вимоги до запитань і відповідей. Види запитань: залежно від характеру розумових завдань (репродуктивні, проблемні); залежно від ролі й місця в бесіді (основні, допоміжні (навідні, підказуючі)).

Педагогічні погляди А. Богуш, Н. Гавриш щодо методики проведення бесід з дітьми старшого дошкільного віку.

Завдання, зміст, принципи та методи словникової роботи. Специфіка занять із словникової роботи, види і методика проведення

Завдання зміст та принципи словникової роботи. Завдання: загальні та спеціальні. Принципи словникової роботи. Зміст словникової роботи в кожній віковій групі за чинними програмами розвитку та виховання дітей дошкільного віку. Ускладнення змісту словникової роботи з урахуванням вікових особливостей дітей.

Групи методів словникової роботи: Екскурсії-огляди. Їх значення в збагаченні словника дітей. Використання предметних картинок і сюжетних дидактичних картин. К. Ушинський про значення предметної картинки для словникової роботи з дітьми. Дидактичні ігри та вправи, їх види.

Види занять із словникової роботи. Вимоги до проведення занять. Класифікація методів, що використовуються на заняттях. Етапи ознайомлення дітей з предметом.

Методика художнього читання та розповідання дітям

Значення художньої літератури для виховання особистості в дошкільному дитинстві.

Методика читання дітям художніх творів. Підготовка вихователя до читання твору. Підготовка дітей до сприйняття літературного тексту, до осмислення його змісту і форми (звернення до особистого досвіду дітей, збагачення його шляхом організації спостережень, екскурсій, розглядання картин, ілюстрацій. Пояснення незнайомих слів – обов'язковий прийом, що забезпечує повноцінне сприйняття твору.

Методичні прийоми під час читання художніх творів. Прийоми активізації дітей на заняттях. Особливості читання художніх творів у різних вікових групах.

Зміст та методика навчання дітей звуковому аналізу слів

Навчання дітей звукового аналізу слів – головне завдання занять з грамоти в старших групах закладу дошкільної освіти. Дослідження науковців щодо навчання дітей звуковому аналізу слів.

Зміст навчання дітей звуковому аналізу слів в кожній віковій групі.

Етапи навчання дітей звуковому аналізу слів. Використання ігрових прийомів під час звукового аналізу слів. Врахування індивідуальних особливостей дітей. Методика навчання розрізнення голосних і приголосних, твердих і м'яких звуків (на слух відтворюють звук, вчать характеризувати його за істотними ознаками). Ознайомлення з голосними буквами. Закріплення словорозрізнявальної функції звуків.

Характеристика звуків за істотними ознаками.

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ЕЛЕМЕНТАРНИХ МАТЕМАТИЧНИХ УЯВЛЕНЬ

Методика ознайомлення молодших дошкільників з множинами

Поняття «множина». Фундаментальність поняття множини щодо інших понять як-от: число, величина, форма тощо. Структурні одиниці множини – елементи, що її складають.

Завдання роботи з ознайомлення дошкільників з множинами. Основні методи та прийоми ознайомлення дошкільників з множиною. Типи завдань, що використовуються в роботі з дітьми 3-4-х років. Основні прийоми роботи з картками в ознайомленні дітей з кількістю елементів множини один та багато. Прийоми поелементного порівняння контрастних і суміжних величин.

Роль аналізаторів, які беруть участь у формуванні у дітей уявлень про множину. Методичні прийоми щодо ознайомлення дітей з множиною за допомогою аналізаторів.

Методи і прийоми навчання математики дітей дошкільного віку. Роль методу моделювання в математичному розвитку дошкільників

Поняття «метод». Педагогічна характеристика поняття «метод». Існуючі класифікації методів навчання. Умови, які мають ураховуватися педагогом при виборі методів роботи з дітьми.

Методичний прийом як складова частина методу. Прийоми, які є основними щодо навчання дітей початків математики. Метод моделювання як специфічний елемент роботи з формування елементарних уявлень математики в дітей. Поняття «модель». Види моделей, які використовуються у роботі з дітьми.

Структура розвивального заняття з формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку

Характеристика поняття «заняття» у сучасному закладі дошкільної освіти. Класифікація занять. Структура традиційного заняття для дітей дошкільного віку. Структура розвивального математичного заняття у закладі дошкільної освіти. Характеристика зовнішньої і внутрішньої структури компонентів розвивального математичного заняття для дітей дошкільного віку.

Особливості навчання дітей дошкільного віку вимірюванню

Поняття «вимірювання». Взаємозв'язок понять «величина» та «вимірювання». Характеристика поняття «міра» як одиниці, за допомогою якої проводиться вимірювання.

Завдання навчання дітей різних вікових груп елементам вимірювальної діяльності згідно діючих програм дошкільної освіти. Методи та прийоми, які використовуються вихователем у навчанні дошкільників вимірювальній діяльності. Поняття «умовна міра». Види мір, які використовуються у роботі з дошкільниками різного віку. Особливості навчання дошкільників вимірюванню умовною міркою.

Величини, з якими ознайомлюють дошкільників при навчанні вимірювання. Методично легкі величини для демонстрації та пояснення дошкільникам. Причини методичних складнощів у поясненні вихователем та сприйнятті дошкільниками деяких величин.

ОСНОВИ ПРИРОДОЗНАВСТВА З МЕТОДИКОЮ ОЗНАЙОМЛЕННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ З ПРИРОДОЮ

Теоретичні основи методики ознайомлення дітей дошкільного віку з природою.

Зміст, предмет та завдання методики ознайомлення дошкільників з природою. Зв'язок з іншими науками. Місце методики ознайомлення дітей з природою в системі дошкільної освіти. Зв'язок методики ознайомлення дітей з природою з іншими науками.

Становлення і розвиток методики ознайомлення дошкільників з природою як науки. Педагогічний внесок відомих педагогів минулого у розвиток вказаної методики.

Екологічне виховання дітей дошкільного віку як основне завдання методики. Екологічний світогляд.

Принципи відбору змісту знань про природу в екологічному вихованні дітей дошкільного віку.

Природа (рослинний і тваринний світ) та клімат України.

Роль рослин в природі та житті людини. Різноманітність рослинного світу України.

Найпоширеніші природні фітоценози, їх характерні риси.

Фітоценоз лісу, його ознаки. Види лісів, основні лісоутворюючі породи лісів України.

Луки як фітоценоз, види луків. Основні групи лучної рослинності (злаки, бобові, різнотрав'я), їх характеристика.

Фітоценоз водойми, основні яруси рослин цього фітоценозу. Спільні ознаки водних рослин.

Роль тварин у природі та значення їх у житті людини. Характеристика основних систематичних груп тварин.

***Куточок природи як матеріальна база ознайомлення дітей з природою.
Рослини й тварини кутка природи.***

Куточок природи – один із важливих осередків ознайомлення дітей з природою. Погляди педагогів на питання необхідності куточка природи в ЗДО. Навчально-виховне значення кутка природи. Види діяльності дітей дошкільного віку в куточку природи.

Вимоги до відбору об'єктів та розміщення кутка природи.

Кімнатні рослини в куточку природи, догляд за ними в різних вікових групах. Сезонні зміни у кутку природи. Кімнатне квітникарство. Групи кімнатних рослин.

Тварини в куточку природи. Тимчасові мешканці куточка природи. Їх утримання та догляд за ними.

Ділянка ЗДО. Вимоги до її озеленення.

Ділянка закладу дошкільної освіти. Значення ділянки для проведення навчально-виховної роботи з дошкільниками у ЗДО. Ознайомлення дітей з тваринним та рослинним світом на ділянці ЗДО. Праця дошкільників на ділянці.

Площа ділянки. Основні структурні компоненти та планування ділянки ЗДО. Вимоги до озеленення ділянки. Гігієнічні та педагогічні вимоги до ділянки ЗДО.

Квітники на ділянці. Однорічні та багаторічні рослини на ділянці. Догляд за квітниковими декоративними рослинами в різні пори року.

Город на ділянці. Значення городу на ділянці. Влаштування городу.

Плодовий сад на ділянці ЗДО. Розміщення плодово-ягідних кущів і дерев на ділянці. Плодово-ягідні кущі на ділянці в ЗДО. Посадка саду і догляд за ним.

Наочні методи ознайомлення дошкільників з природою.

Характеристика методів ознайомлення дошкільників з природою. Способи пізнавальної діяльності.

Спостереження – один із основних методів ознайомлення дошкільників з природою. Погляди педагогів на значення методу спостереження у процесі ознайомлення дітей дошкільного віку з природою. Спостереження у природі – складна пізнавальна діяльність дітей дошкільного віку. Види спостережень у природі. Методика керівництва спостереженнями. Структура спостереження: чотири етапи спостереження.

Ілюстративний матеріал як засіб формування уявлень про природні об'єкти у тих випадках, коли не можна показати їх дітям у реальному вигляді. Ілюстративний матеріал – один із найкращих засобів, який спонукає до розмови мовчазних дітей. Важливе значення ілюстративного матеріалу у вихованні естетичних почуттів, формуванні гуманного, дбайливого ставлення до рідної природи.

Демонстрування технічних засобів навчання. Моделювання як метод пізнання природи.

Методи ознайомлення дошкільників з природою: словесні, практичні.

Словесні методи ознайомлення дітей дошкільного віку з природою: розповідь, читання природознавчої літератури, бесіда. Значення розповіді вихователя в процесі екологічного виховання. Види розповідей. Природознавча книжка дає багатий матеріал для виховання у дітей пізнавальних інтересів, спостережливості, допитливості. Вимоги до природознавчої літератури. Бесіда як метод і як форма ознайомлення дітей з природою. Види бесід.

Практичні методи ознайомлення дітей-дошкільників з природою: чергування, доручення, праця в природі. Навчально-виховне значення праці в природі, її своєрідність. Педагогічні та гігієнічні вимоги до праці дітей у природі. Доручення як форма залучення до щоденної трудової діяльності в дитячому садку. Види доручень. Чергування в кутку природи.

Ігри та нескладні дослідження як метод ознайомлення дітей дошкільного віку з природою

Дослід як спосіб матеріального впливу людини на об'єкт з метою вивчення цього об'єкта, пізнання його властивостей. Цінність застосування методу нескладних дослідів у ЗДО. Методика проведення дослідів для дітей дошкільного віку. Структура дослідів.

Використання ігор в процесі ознайомлення дітей дошкільного віку з природою. Роль ігор у закріпленні, систематизації і узагальненні знань дошкільників про природу. Види ігор для ознайомлення дітей різних вікових груп з природою. Види дидактичних ігор в ознайомленні дітей з природою.

Спільне і відмінне у методиці проведення дидактичних ігор у різних вікових групах.

Форми ознайомлення дітей з природою: заняття, екскурсії в природу, щоденні та цільові прогулянки.

Заняття як важлива форма роботи по ознайомленню дошкільників з природою. Типи занять. Інтегровані та комплексні заняття.

Методика проведення занять з ознайомлення дітей дошкільного віку з природою. Добір ефективних методів для досягнення мети заняття. Важливість підготовки вихователя до проведення занять з ознайомлення дітей дошкільного віку з природою. Розміщення дітей на занятті.

Поняття «навчальна екскурсія». Розвиток і розповсюдження екскурсій як методу і форми роботи. Навчально-виховне значення екскурсії. Ознайомлення з новими об'єктами на екскурсіях. Екскурсії – найцінніші заняття для фізичного розвитку, зміцнення здоров'я дітей. Тематика і структура екскурсій у природу.

Методика проведення екскурсії. Підготовка вихователя до проведення екскурсії. Підготовка екскурсійного обладнання.

Прогулянка – повсякденна форма роботи, вона проводиться найчастіше на ділянці. Цільові прогулянки у природу. Повсякденні прогулянки – обов’язковий режимний процес в дошкільному закладі, який має важливе значення для фізичного, нервово-психічного розвитку дітей.

Засоби фіксації знань дітей про природу.

Ведення календарів природи і погоди. Значення календарів природи і погоди у процесі ознайомлення та закріплення знань дітей про природу. Методика ведення календарів природи і погоди.

Складання гербаріїв, колекцій, букетів як засіб фіксації знань дошкільників про природу.

Свята та розваги природознавчого змісту. Методика проведення подібних свят. Складання сценарію. Основні критерії побудови сценарію свята, розваги природознавчого змісту.

Планування та методичне керівництво освітнім процесом у ЗДО щодо ознайомлення дітей з природою.

Значення планування роботи по ознайомленню дітей дошкільного віку з природою. Відображення завдань дошкільного закладу в галузі екологічного виховання дітей у річному плані роботи дошкільного закладу.

Методика планування навчально-виховної роботи по ознайомленню з природою у перспективному та календарному (щоденному) планах роботи вихователя.

Планування системи занять, екскурсій та прогулянок. Планування роботи екологічного гуртка чи студії.

ОСНОВИ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА З МЕТОДИКОЮ КЕРІВНИЦТВА

Методи і прийоми навчання дошкільників образотворчій діяльності

Поняття про методи і прийоми навчання. Класифікація методів навчання С. Перовського і Є. Голанта. Характеристика словесних, наочних, практичних методів і прийомів навчання дошкільників образотворчій діяльності.

Поєднання різних методів і прийомів навчання та вимоги до їх вибору. Недопустимість формалізму в навчанні дітей образотворчої діяльності.

Заняття як одна із форм навчання дітей образотворчої діяльності

Форми організації роботи з образотворчої діяльності в умовах повсякденного життя.

Сутність заняття, як форми організації навчання дітей. Типи і види занять: в залежності від мети заняття; за характером діяльності та за змістом; за провідним методом; за видами художньої практики; за формою організації (О. Дронова). Заняття за спрямованістю вирішення навчально-виховних завдань (В. Котляр).

Структура заняття з образотворчої діяльності для дітей раннього і дошкільного віку. Гігієнічні та естетичні вимоги до проведення занять. Підготовка до занять вихователя, дітей, обладнання. Структура і тривалість занять з образотворчої діяльності. Особливості організації занять з образотворчої діяльності в групах дітей із змішаним віковим складом.

Завдання, зміст, методи і прийоми навчання дітей дошкільного віку предметного ліплення

Ознайомлення з мистецтвом скульптури як основа для навчання ліплення в дитячому садку.

Предметне ліплення як вид образотворчої діяльності. Значення предметного ліплення у вихованні і розвитку дитини. Завдання навчання дітей предметного ліплення в кожній віковій групі ЗДО згідно чинних програм виховання, навчання і розвитку дітей дошкільного віку.

Зміст навчання дітей дошкільного віку предметного ліплення: ознайомлення з прийомами і способами ліплення (конкретні для кожного віку), ознайомлення з властивостями пластичного матеріалу, ліплення з уяви, з натури тощо. Особливості пластичних форм, створюваних дітьми різних вікових груп.

Методи і прийоми навчання дітей дошкільного віку предметного ліплення. Особливості організації перегляду, аналізу та оцінювання дитячих робіт з ліплення в різних вікових групах.

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ З ОСНОВАМИ НАРОДОЗНАВСТВА

Національно-патріотичне виховання як складова освітнього процесу

Актуальність вивчення, мета, предмет, завдання національно-патріотичного виховання дітей дошкільного віку на сучасному етапі розвитку України. Патріотичне виховання як педагогічна категорія. Патріотизм як складова національної свідомості. Різновиди патріотизму. Національно-патріотичне

виховання. Принципи національно-патріотичного виховання. Законодавство України у сфері національно-патріотичного виховання.

Особливості реалізації та методичні основи національно-патріотичного виховання у сфері дошкільної освіти

Напрями та зміст національно-патріотичного виховання у сучасному закладі дошкільної освіти. Умови реалізації завдань з національно-патріотичного виховання в ЗДО. Компетенції дитини у контексті національно-патріотичного спрямування.

Завдання та зміст роботи вихователів з дітьми дошкільного віку у напрямку реалізації національно-патріотичного виховання. Організація освітньо-розвивального середовища закладу дошкільної освіти як засіб національно-патріотичного виховання дітей. Співпраця з батьками вихованців у питаннях психолого-педагогічної просвіти, залучення до участі в освітньому процесі дошкільного закладу. Методичні основи реалізації національно-патріотичного виховання у роботі з дітьми дошкільного віку.

Методика проведення занять з народознавства

Основні напрями з народознавчої роботи. Методика використання різних фольклорних жанрів у роботі з дітьми дошкільного віку. Фольклор. Основні літературні жанри усного фольклору. Прислів'я, приказки, колискові, забавлянки, загадки, лічилки, мирилки, перекази, пісні, казки, епос та ін. Методика роботи з казкою. Роль колискової пісні у вихованні підростаючого покоління. Особливості застосування народних ігор у закладі дошкільної освіти. Значення народних ігор у народознавчій роботі. Методика використання народних ігор у роботі з дітьми. Методика проведення свят, розваг і дозвілля у дошкільному закладі. Методика ознайомлення дітей з родинними відносинами та сімейними традиціями, з народними символами України, з українською календарною обрядовістю.

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА ВАЛЕОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Сучасне заняття з фізичної культури у закладі дошкільної освіти

Основні підходи до фізичного виховання та оздоровлення дітей дошкільного віку, які реалізуються на заняттях з фізичної культури. Завдання заняття з фізичної культури та їх характеристика. Структура та зміст занять з фізичної культури. Типи занять з фізичної культури за навчальним матеріалом. Оздоровчі технології та їх використання на занятті з фізичної культури.

Шляхи регулювання фізичних, емоційних та психічних навантажень на заняттях. Загальна та моторна щільність заняття. Способи організації дітей при виконанні фізичних вправ.

Специфіка проведення занять з фізичної культури на свіжому повітрі.

Методика проведення заняття з фізичної культури у різних вікових групах.

Рухлива гра як засіб фізичного виховання дітей дошкільного віку

Сутнісна характеристика рухливої гри. Види рухливих ігор. Значення рухливих ігор для всебічного розвитку та оздоровлення дитини дошкільного віку. Місце рухливих ігор в руховому режимі. Специфіка українських народних рухливих ігор щодо їх використання у різних формах організації фізкультурно-оздоровчої роботи у закладі дошкільної освіти. Методика проведення рухливих ігор.

Оздоровчі технології та їх використання у різних формах фізкультурно-оздоровчої роботи у ЗДО

Поняття «оздоровчі технології». Класифікація та сутнісна характеристика оздоровчих технологій, що використовуються у роботі з дітьми дошкільного віку. Форми використання оздоровчих технологій у роботі з дітьми дошкільного віку. Сучасні програми дошкільної освіти про необхідність використання сучасних оздоровчих технологій в структурі основних форм роботи з дошкільниками у галузі фізичної культури з метою посилення оздоровчого впливу на організм дитини та формування навичок здорового способу життя.

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА МУЗИЧНО-ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Принципи, методи та засоби музичного виховання дітей дошкільного віку

Поняття «принцип навчання» як вихідне положення теорії навчання, що впливає із його закономірностей, окреслює загальне спрямування навчального процесу. Вимоги до його змісту, методики й організації.

Принципи музичного виховання, які спрямовані на забезпечення особистісного, емоційно-естетичного ставлення дитини-дошкільника до музичного мистецтва. Методи та методичні прийоми організації процесу музичного виховання дошкільників. Наочні методи в музичному вихованні дошкільників: наочно-слуховий та наочно-зоровий. Роль словесних методів в організації роботи з музичного виховання дітей. Роль практичних методів в опануванні дітьми різних видів музичної діяльності.

Дидактичні основи слухання музики

Методи та методичні прийоми роботи педагога на заняттях із слухання музики, які передбачають єдність впливу трьох елементів: музики, слова музичного керівника та наочності. Етапи проведення слухання музики. Специфіка роботи на вступному етапі прослуховування музичного твору. Роль наочності в розкритті художнього образу музичного твору. Форми організації слухання музики з дітьми дошкільного віку у закладі дошкільної освіти.

Дидактичні основи навчання дошкільників співу

Специфіка добору методів та прийомів у навчанні дошкільників співу – підпорядкованість загально виховним завданням, особливостями колективного та індивідуального співу. Метод розучування пісні на слух як провідний у роботі з дітьми дошкільного віку. Характеристика методів навчання дітей співу. Характеристика співацького репертуару, вимоги до добору музичних творів, які використовуються у роботі з дітьми різних вікових груп. Етапи роботи над піснею та їх коротка характеристика.

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА СПІВПРАЦІ З РОДИНАМИ

Сім'я та заклад дошкільної освіти як соціокультурне середовище формування дитини.

Провідні ознаки сучасної родини як особливого виховного середовища. Провідні функції сім'ї. Особливості реалізації виховної функції сім'ї. Роль батька і матері у формуванні дитини дошкільного віку. Роль сім'ї у процесі соціалізації особистості дитини. Проблема співвідношення родинного й суспільного виховання. Вплив соціально-економічних умов життя сім'ї, особистісних якостей її членів, особливостей їхніх взаємин на виховання дитини. Принципи та функції співпраці дошкільного закладу з сім'єю

Методика співпраці педагогів закладу дошкільної освіти з родинами

Форми і методи співпраці сучасного закладу дошкільної освіти та сім'ї

Вплив дошкільних закладів на розвиток педагогічної культури батьків
Організація повноцінної взаємодії педагогів і батьків. Форми роботи з сім'єю в ЗДО і за його межами. Індивідуальні, наочно-інформаційні, групові, колективні форми роботи. Особливості педагогічного спілкування з батьками

Етапи спілкування педагога з батьками. Взаємозв'язок дошкільного закладу, родини та школи у підготовці дитини до шкільного навчання

ХУДОЖНЯ ПРАЦЯ ТА ОСНОВИ ДИЗАЙНУ

Форми організації навчання дошкільників художньої праці та основ дизайну.

Форми організації навчання дошкільників художньої праці, заґрунтовані на конструюванні. Класифікація форм організації роботи у галузі дитячого дизайну на основі традиційної практики навчання дітей конструювання. Форми спільної діяльності дітей (спільно-індивідуальна), (спільно-послідовна), (спільно-взаємодіюча). Особливості організації колективної взаємодії дітей дошкільного віку в різних вікових групах. Етапи організації колективної взаємодії дошкільників.

Особливості організації гурткової роботи з дошкільниками.

Роль вправ і творчих завдань у навчанні дошкільників художньої праці

Види вправ (за О. Ковальовим), які доцільно використовувати у навчанні дошкільників художньо-конструктивної діяльності. Характеристика поняття «творчі завдання» стосовно дитячої творчої діяльності.

Класифікація творчих завдань. Особливості використання творчих завдань на різних етапах занять дітей художньою працею. Головна мета використання творчих завдань на заняттях з художньої праці – підвести дітей до розуміння сенсу змін та поліпшень, які привносяться у виріб.

Організація предметно-розвивального середовища для художньої праці та дитячого дизайну у закладі дошкільної освіти

Розвивальне середовище як основа занять дітей художньою працею та дитячим дизайном. Матеріальне оснащення куточка художньої праці в груповій кімнаті закладу дошкільної освіти. Роль художньо-естетичного оформлення приміщень закладу дошкільної освіти у формуванні естетичного смаку дитини-дошкільника. Сутнісна характеристика мобільного розвивального середовища щодо забезпечення функції «дизайну для дітей». Дизайн-студія у закладі дошкільної освіти. Організація робочого місця для самостійної художньої діяльності дітей.

МЕТОДИКА ОЗНАЙОМЛЕННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ З СОЦІУМОМ

Технології збагачення соціального досвіду дитини

Поняття «соціальний досвід», способи його передачі. Чинники набуття дошкільником соціального досвіду. Специфіка соціального досвіду дитини дошкільного віку. Показники прояву соціального досвіду дитиною дошкільного

віку. Засоби збагачення соціального досвіду дітей: предметно-розвивальне середовище групи ЗДО, природне середовище, соціальне середовище, гра, праця (спільна трудова діяльність дітей), карта розумових дій, українська народна педагогіка, фольклор, художні промисли та ремесла України, регіональна культура, виховний досвід, традиції, художня література, твори мистецтва тощо. Технології формування соціального досвіду дітей: психотехнології; ігрові технології; ситуації морального вибору тощо.

МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ ІКТ У РОБОТІ З ДОШКІЛЬНИКАМИ

Сутність, види та особливості використання інформаційно-комунікаційних технологій у роботі з дітьми дошкільного віку

Поняття сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Види сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Тенденції розвитку медіа простору у сучасному світі. Медіа культура: сутність, складові, чинники розвитку. Вплив комп'ютера на соціально-емоційний, моральний та психофізіологічний розвиток дитини;

Мережа Інтернет та її вплив на соціально-емоційний, моральний та психофізіологічний розвиток дитини. Телекомунікації, телевізійні програми реклами та їх вплив на соціально-емоційний, моральний та психофізіологічний розвиток дитини. Фільми і мультфільми, їх вплив на соціально-емоційний, моральний та психофізіологічний розвиток дитини.

Наслідки впливу інформації на людину (дитини). Етика стосунків в Мережі Інтернет.

Технології застосування засобів ІКТ в освітньому процесі дошкільного закладу

Врахування особливостей психофізичного розвитку дітей дошкільного віку у ситуаціях використання ІКТ. Вплив інформаційно-комунікаційних технологій на розвиток пізнавальних інтересів, мислення, пам'яті й логічного мислення старших дошкільників.

Аналіз діяльності вихователя при використанні засобів ІКТ у навчальному процесі. Психологічні особливості та гігієнічні вимоги до використання засобів ІКТ в освітньому процесі дошкільного закладу.

Місце комп'ютерних flash-ігор у дидактиці дошкільної освіти. Можливі варіанти їх використання в навчанні дошкільників. Мережа Інтернет як один із засобів використання on-line flash-ігор на заняттях із старшими дошкільниками.

Web-ресурси (web-документи, графічні файли, аудіо- та відеоролики, комп'ютерні анімації і flash-ігри) для дітей дошкільного віку. Місце комп'ютерних flash-ігор у виховному процесі дошкільного закладу. Можливі варіанти їх використання у вихованні та розвитку дошкільників. Використання мережі Інтернет для пошуку розвивальних, розважальних комп'ютерних flash-ігор, ігор-стратегій для старших дошкільників.

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Сутність та особливості організації і керівництва іграми дошкільників

Сутність гри як інтрагенної діяльності. Видатні педагоги про пізнавальні і виховні можливості гри. Аналіз соціально-педагогічних і психологічних функцій гри. Соціально-педагогічні та психологічні характеристики гри. Характеристика ігрової діяльності як провідної діяльності у розвитку особистості дитини дошкільного віку; як засобу виховання; як форми організації життя і діяльності дітей в умовах закладів дошкільної освіти.

Характеристика існуючих класифікацій дитячих ігор. Класифікація ігор, що використовуються у роботі з дітьми. Класифікація ігор, що використовуються у роботі з дітьми дошкільного віку.

Роль гри у розвитку дитини раннього і дошкільного віку. Відповідність гри організації життєдіяльності дитини дошкільного віку у ЗДО. Проблеми організації ігрової діяльності дітей в сучасному ЗДО.

Створення предметно-розвивального середовища, як умова успішного керівництва сюжетними іграми дітей. Особливості створення предметно-розвивального середовища у різних вікових групах.

Класифікації ігор. Різновиди самодіяльних і педагогічно керованих ігор з дошкільниками

Сутність творчих ігор. Вікові особливості розвитку творчих ігор дошкільників. Роль дорослого та іграшок в організації творчих ігор.

Класифікація творчих ігор дошкільників: сюжетно-рольові, режисерські, ігри-драматизації, театралізовані.

Особливості та види організації дидактичних ігор з дітьми дошкільного віку.

Сутність, різновиди та особливості організації рухливих ігор з дітьми дошкільного віку.

Суть народних ігор. Оздоровче, освітнє, виховне значення народних ігор. Різновиди народних ігор: дидактичні ігри, народні рухливі ігри з обмеженим мовленнєвим текстом, рухливі хороводні ігри, обрядові та звичаєві ігри, ігри історичної та соціальної спрямованості, ігри побутової спрямованості. Методика проведення народних ігор. Можливі проблеми і складності у застосуванні народних ігор.

РОЗДІЛ ІІІ. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

3.1. Законодавчі документи у галузі дошкільної освіти

1. Закон України «Про дошкільну освіту». (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2024, № 42, ст.258).Із змінами, внесеними згідно із Законом № 4059-ІХ від 19.11.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text>

2. Закон «Про освіту». (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 38-39, ст.380)

Закон визнано таким, що відповідає Конституції України (є конституційним), згідно з Рішенням Конституційного Суду № 10-р/2019 від 16.07.2019 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

3. Конституція України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>

4. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку /Національна академія педагогічних наук України. Київ: ФОП Ференець В.Б., 2020. 44 с. URL:http://tvogovt.zp.ua/sites/default/files/konceptsiya_osvity_ditey_rannogo_ta_doshkilnogo_viku_vid_09_07_2020.pdf

5. Конвенція про права дитини (20 листопада 1989 року) (редакція зі змінами, схваленими резолюцією: 50/155 Генеральної Асамблеї ООН від 21 грудня 1995 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text

6. Положення про заклад дошкільної освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/86-2021-%D0%BF#n9>

7. Постанова Кабінет Міністрів України від 10 квітня 2019 р. № 530 «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти». URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530-2019-%D0%BF#Text>

8. Примірне положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами у закладі середньої та дошкільної освіти. Затверджено 08.06.2018 р. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0609729-18#Text>

9. Рекомендації щодо організації освітнього процесу в закладах дошкільної освіти у 2024/2025 навчальному році (лист від 27.08.2024 № 1/15368-24), у якому визначило пріоритетні напрями роботи <https://mon.gov.ua/npa/shchodo-orhanizatsii-osvitnoho-protsesu-v-20242025-navchalnomu-rotsi-u-zakladakh-doshkilnoi-osvity>

3.2. Комплексні освітні програми розвитку, навчання та виховання дошкільників

1. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти). / під науковим керівництвом Т.О. Піроженко. К.: Видавництво, 2021. 37 с. https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf

2. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років./ В.О. Огнев'юк, Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, М.В. Вертугіна та ін.; За заг. наук. ред. Г.В. Беленька. К.: ун-т ім. Б.Грінченка. 2020. 440 с. <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/doshkilna/2022/Prohramy/Osv.prohr.dlya.ditey.2-7.rokiv-Dytyna.part2.rar>

3. Комплексна програма розвитку, навчання та виховання дітей дошкільного віку “Соняшник” / Л.В. Калуська. Вид. 3-тє, доп. Тернопіль: Мандрівець. 2023. 210 с. <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/doshkilna/programi/2023/15.03.2023/Kompl.prohrama.rozvytku.ditey.doshk.viku.2023-SONYASHNYK.15.03.2023.pdf>

4. Освітня програма «Впевнений старт» для дітей старшого дошкільного віку / Н. В. Гавриш, Т. В. Панасюк, Т. О. Піроженко, О. С. Рогозянський, О. Ю. Хартман, А. С. Шевчук; За заг. наук. ред. Т. О. Піроженко. К. : Українська академія дитинства. 2017. 80 с. <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/programy-rozvytku-ditey/programa-vpevnenii-start-2017.rar>

5. Програма освіти дітей раннього та дошкільного віку «Освіта і піклування / Education & Care» / В.А. Воронов, К.В. Ковальчук, Н.В. Піканова, О.Д. Рейпольська, С.О. Сисоєва, К.Ю. Станкевич. Київ: ФОП В.Б. Ференець. 2021. 130 с. <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/doshkilna/programi/2022/09/02/Prohrama.osv.ditey.rannoho.ta.doshkil.viku-OSV.I.PIKLUVANNYA.02.09.2022.pdf>

6. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкільля» / О.І. Білан/ за заг. ред. О.В. Низковської. Тернопіль. 2017. 256 с. https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/programy-rozvytku-ditey/Bilan_Prohrama_Ukrdoshkillja_2017.pdf

7. Стежинки у Всесвіт: комплексна освітня програма для дітей раннього та передшкільного віку./авторський колектив; наук.кер. К.Л. Крутій. Запоріжжя. ТОВ «ЛПІС» ЛТД. 2020. 244 с. <https://s3a049a4b5a3e06ab.jimcontent.com/download/version/1662819160/module/19528086225/name/%D0%A1%D1%82%D0%B5%D0%B6%D0%B8%D0%BD%D0>

%BA%D0%B8%20%D1%83%20%D0%92%D1%81%D0%B5%D1%81%D0%B2
%D1%96%D1%82.pdf

8. «Україна – моя Батьківщина». Парціальна програма національно-патріотичного виховання дітей дошкільного віку / О. М. Каплуновська, І. І. Кичата, Ю. М. Палець; за наук. ред. О. Д. Рейпольської. Тернопіль: Мандрівець, 2016. 72 с. <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/programy-rozvytku-ditey/8ukrayina-moaya-batkivshhina-rejpolska.pdf>

9. Я у Світі. Програма розвитку дитини від народження до шести років./ О.П. Аксьонова, А.М. Аніщук, Л.В. Артемова та ін.; наук. кер. Кононко О.Л. К.: ТОВ «МЦФЕР-Україна». 2019. 488 с. <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/programy-rozvytku-ditey/programma-ya-y-sviti.pdf>

Інші програми розвитку дітей дошкільного віку (комплексні, парціальні)

<https://mon.gov.ua/osvita-2/doshkilna-osvita-2/programi-rozvitku-ditey>

<http://leleka.rv.ua/osvitni-programy-dlya-zdo-na-2024-2025-navchal-nyu-rik.html>

<https://mon.gov.ua/news/prezentovano-kompleksni-osvitni-programi-rozvitku-navchannya-ta-vikhovannya-dlya-doshkilnyat>

3.3. Рекомендована література з підготовки до кваліфікаційного екзамену

ПЕДАГОГІКА ДОШКІЛЬНА

1. Авраменко, О., Рябошапка, О., Журавко, Т. Наступність у роботі закладу дошкільної освіти та сучасної школи. *Acta Paedagogica Volynienses*. 2023. С. 3–8, DOI: <https://doi.org/10.32782/apv/2021.3.1>
2. Аймедов К. В., Бабієнко В.В., Бабієнко В. А., Сторож В. В. Загальна педагогіка та історія педагогіки: підруч. для студ. вищ. навч. закл. К.: Слово, 2014. 348 с.
3. Актуальні проблеми дошкільної педагогіки: навч.-метод. посіб. для студ. спец. «Дошкільна освіта» / уклад. О. М. Мельникова. Умань: АЛМІ, 2018. 250 с.
4. Довбня С. О., Шулигіна Р. А., Картина світу – складова формування світогляду раннього дитинства: філософсько-психолого-педагогічний контекст Інноваційні освітні технології в системі неперервної освіти: від дошкільної освіти до освіти дорослих (вітчизняний і світовий досвід упровадження): Зб. Наук. пр. (за матеріалами Міжнар. наук.-практ. конф. 20 березня 2024 року, м. Київ, Україна) / за заг. ред. Т. О. Олефіренка, Г. Г. Цветкової, Л. В. Барановської. Київ: Український державний університет імені Михайла Драгоманова, 2024. С. 50-59.
5. Дошкільна педагогіка: інструктивно-методичні матеріали до практичних занять для студентів спеціальності 012 Дошкільна освіта / уклад. М. А. Федорова, Т. С. Гужанова, І. О. Денисюк Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2024. 31 с.
6. Крутій К. Сучасне заняття в дошкільному навчальному закладі: традиції чи інновації : монографія. 2009. 176 с .
7. Пісоцька Л. М., Пісоцький О. П. Лекції з педагогіки дошкільної. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2020. 209 с.
8. Поніманська Т. Дошкільна педагогіка. 4- видання, перероблене (ВЦ «Академія». 2018. 408 с.
9. Рекомендації для щоденної підтримки ментального здоров'я дітей в закладах дошкільної освіти «Гратися не боятися». ВГО «Асоціація працівників дошкільної освіти України»; ЮНІСЕФ «Книжкова полиця», 2024. [URL: https://drive.google.com/file/d/1Zw571QVptXJks3IN_g5WY8WtI_s7opvK/view](https://drive.google.com/file/d/1Zw571QVptXJks3IN_g5WY8WtI_s7opvK/view)
10. Сучасне заняття в дошкільному закладі : навч.-метод. посібник / за ред.. Н. В. Гавриш; авт. кол.: Н. В. Гавриш, О. О. Ліннік, Н. В. Губанова. Луганськ : Альма-матер, 2007. 496 с.
11. Тестові завдання з дошкільної педагогіки та методик дошкільної освіти для студентів спеціальності «Дошкільна освіта»: навчально-методичний

посібник / В.В. Танська, Н.П. Тарнавська, М.А. Федорова. Житомир, ФОП Левковець, 2018. 168 с.

12. Федорова М.А. Теорія та методика ігрової діяльності дітей дошкільного віку: навч. посібник. Житомир, ФОП Левковець, 2018. 155 с.

13. Федорова М.А., Максимова О. О., Сорочинська О. А. Дошкільна педагогіка (частина 1): навчально-методичний посібник. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2024. 80 с.

ДОШКІЛЬНА ЛІНГВОДИДАКТИКА

1. Аніщук А.М. Дошкільна лінгводидактика: навчальний посіб. (II видання, доп. і переробл.) для студентів вищих навчальних закладів спеціальності «Дошкільна освіта». Ніжин: НДУ ім.М.Гоголя, 2015.317 с.

2. Березовська Людмила. Дошкільна лінгводидактика : навчальний посібник. Івано Франківськ: НАІР, 2024. 220 с.
<http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/20298/3/Berezovska.pdf>

3. Бобровська Х. В., Самсонова О. О., Чорна Г. В. Методи і прийоми мнемотехніки як засіб розвитку мовлення дітей дошкільного віку. Інноваційна педагогіка, 2022, Вип. 53. Т. 1. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2022/53/part_1/35.pdf

4. Богуш А. М. Методика розвитку мовлення і навчання рідної мови дітей раннього віку. К. : Слово, 2016. 388 с.

5. Богуш А. М. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до 7 років. Монографія. 2-е видання. К.: Видавничий Дім "Слово", 2010. 374 с.

6. Богуш А. М. Становлення і розвиток української дошкільної лінгводидактики (друга половина XIX ст.): монографія. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2019. 328 с.

7. Богуш А.М., Гавриш Н.В. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільних навчальних закладах. Підручник / За ред.. А.М.Богуш. Друге видання, доповнене. К.: Видавничий Дім «Слово».2011.704 с.

8. Богуш А. М., Гавриш Н.В., Котик Т. Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей у дошкільних навчальних закладах: підруч. для студ. вищих навч. закл.К. : Видав. Дім “Слово”, 2006. 304 с.

9. Гавриш Н. Інтегроване заняття : робота над помилками. Дошкільне виховання, 2018, №7. С.8-13.

10. Гавриш Н. Мовлення дитини. Впроваджуємо Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція). Дошкільне виховання. № 3, 2021. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/2021/05/11/Dv_2021-03-Gavrysh.pdf

11. Гавриш Н., Васильєва С., Рагозіна В. Виховання дітей раннього віку в закладах дошкільної освіти різних типів : монографія за наук. ред. Н. В. Гавриш. Кропивницький : ІМЕКС. ЛТД, 2021. 226 с.
12. Дем'яненко С., Андреева Т. Сучасний підхід до лексичномовленнєвого розвитку дітей молодшого дошкільного віку в дошкільній школі. Актуальні питання гуманітарних наук. 2022. Вип. 58, Т. 1. URL: http://www.apfn-journal.in.ua/archive/58_2022/part_1/44.pdf
13. Дошкільна лінгводидактика. Уклад.: Л. В. Іщенко, Н. П. Кравчук, Т. В. Журавко. Умань : Візаві, 2024. 402 с.
14. Дошкільна лінгводидактика. Хрестоматія : навч. посібн. для студентів. К.: Видавничий Дім "Слово", 2005.
15. Калмикова Л. О. Формування у дітей старшого дошкільного віку мовленнєвої діяльності: діагностико-розвивальний комплекс: навч.-метод. посіб. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2016. 384 с.
16. Крутій К. Сучасне заняття в дошкільному навчальному закладі: традиції чи інновації : монографія. 2009. 176 с.
17. Максименко Д. С. Мовленнєвий і психічний розвиток дітей раннього віку. Видавництво : Центр учбової літератури, Київ, 2023, 192 с
18. Попова І. І. Діхтяренко С. В. Виховання звукової культури мовлення молодших дошкільників засобами методу кейс-технології. Інноваційна педагогіка. 2023. Вип. 57 Т. 2. С. 195-200.
19. Сучасне заняття в дошкільному закладі : навч.-метод. посібник / за ред. Н. В. Гавриш; авт. кол.: Н. В. Гавриш, О. О. Ліннік, Н. В. Губанова. Луганськ : Альма-матер, 2007. 496 с.
20. Товкач І.Є. Розуміння й усвідомлення дітьми старшого дошкільного віку мовлення як психолінгвістичні феномени. Актуальні проблеми психології. Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Том 4. Психологія розвитку дошкільника. Випуск 16. 2020. С. 195-209. <http://www.apppsychology.org.ua/index.php/ua/arkhiv-vydannia/tom-4/vipusk-16-2020>
21. Федорова М. А. Навчання дітей дошкільного віку складанню сюжетної розповіді. Modern science: innovations and prospects. Proceedings of the 8th International scientific and practical conference. Stockholm, Sweden. 2022. Pp. 274-280.

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ЕЛЕМЕНТАРНИХ МАТЕМАТИЧНИХ УЯВЛЕНЬ

1. Брежнева О.Г. Математичний розвиток дошкільників : теорія і технологія: моногр. Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні. 2018 р. 481 с.

2. Дорошенко Т.М., Мацько В.В. Теорія та методика формування елементарних математичних уявлень. Навч. посібн. Кременчук. 2019. 96 с.

3. Зайцева Л. І. Формування математичної компетентності старших дошкільників. Методичний посібник. Для вихователів дошкільних навчальних закладів, студентів вищих навчальних закладів зі спеціальності «Дошкільне виховання»). Харків: Веста: Вид-во «Ранок», 2008. 160 с.

4. Матвієнко С.І. Гра як засіб забезпечення наступності у формуванні логіко-математичної компетентності старших дошкільників і учнів першого класу НУШ. *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Серія: Психолого-педагогічні науки.* 2023. №1. С. 54-63.

5. Матвієнко С.І. Забезпечення наступності логіко-математичного розвитку дитини на етапі «заклад дошкільної освіти – школа». *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Серія: Психолого-педагогічні науки.* 2023. №3. С. 15-25.

6. Машовець М. Математична скарбничка. Методичний посібник для вихователів. Київ: СІМ КОЛЬОРІВ, 2013. 74 с.

7. Старченко В. А. Формування логіко-математичної компетентності у старших дошкільників: навч.-метод. посібник. Київ: Світич, 2009. 80 с.

8. Щербакова К. Й. Методика формування елементів математики у дошкільників. Київ: Вид-во Європейського університету. 2011. 262 с.

ОСНОВИ ПРИРОДОЗНАВСТВА З МЕТОДИКОЮ ОЗНАЙОМЛЕННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ З ПРИРОДОЮ

1. Беленька Г., Половіна О. Дошкільнятам про світ природи. К.: «Генеза», 2018. С. 71-79.

2. Бобро Л.В. Основи природознавства з методикою ознайомлення дошкільників з природою: навчально-методичний посібник / укл. Л. В. Бобро. – Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2024. 175 с.

3. Бобро Л.В. Методичні рекомендації до підготовки лабораторних занять з дисципліни «Основи природознавства з методикою ознайомлення дошкільників з природою». Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2021. 32 с.

4. Горобаха Н. М. Методика ознайомлення дітей з природою. К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. 432 с.

5. Дорошенко Т.М., Мацько В.В. Основи природознавства з методикою в схемах та таблицях: навч. посіб. Кременчук: ПП «Бітарт». 2019. 46с.

6. Лисенко Н. В. Ознайомлення з природою та основи проєкологічної освіти дітей дошкільного віку: підручник. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2019. 336 с.

7. Лисенко Н. В. Теорія і практика екологічної освіти: педагог-дошкільник : Навчально-методичний посібник для ВНЗ. К.: Видавничий дім «СЛОВО». 2009. 400 с.

8. Майхрук М. Ознайомлення із природним довкіллям. Методичні поради до проведення занять у дитячому садочку. Видавництво: Навчальна книга Богдан, 2016. 120 с.

9. Плохій З.П. Еколого-розвивальне середовище ЗДО. К.: Світич. 2010. с. 135.

10. Помогайбо В., Карапузова Н. Основи природознавства. Академия, 2014. 368 с.

11. Яришева Н. Ф. Методика ознайомлення дітей з природою. К.: Вища школа, 2008. 255 с.

12. Яришева Н. Ф. Основи природознавства: Природа України: навч. посіб. Київ: Вища школа. 2010. 335 с.

ОСНОВИ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА З МЕТОДИКОЮ КЕРІВНИЦТВА

1. Котляр В.П. Основи образотворчого мистецтва і методика художнього виховання дітей. Навчальний посібник. Київ: Кондор. 2005. 200 с.

2. Кривоніс М.Л., Дроботій О.Л. Образотворча діяльність. Молодший дошкільний вік: Посібник. Харків: Вид-во «Ранок», 2017. 208 с.

3. Кривоніс М.Л., Дроботій О.Л. Образотворча діяльність. Ранній вік: Посібник. Харків: Вид-во «Ранок», 2017. 160 с.

4. Кривоніс М.Л., Дроботій О.Л. Образотворча діяльність. Середній вік: Посібник. Харків: Вид-во «Ранок», 2015. 208 с.

5. Матвієнко С.І. Художня праця та основи дизайну. Навч. посіб. Ніжин. 2016. 200 с.

6. Образотворче мистецтво з методикою викладання в дошкільному навчальному закладі: Підручник для студ. вищ. навч. закладів / Г.В. Сухорукова, О.О. Дронова, Н.М. Голота, Л.А. Янцур. 2-ге вид., перер. та доп. Київ: Слово, 2011. 376 с.

7. Пісоцький О. П., Пісоцька Л. М.. Основи образотворчого мистецтва та образотворча діяльність у дошкільному віці : навч. посіб. для студентів спеціальності «Дошкільна освіта». Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 162 с.

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ З ОСНОВАМИ НАРОДОЗНАВСТВА

1. Каплуновська О., Кичата І., Палець Ю. «Україна – моя Батьківщина». Парціальна програма національно-патріотичного виховання дітей дошкільного

віку / О. М. Каплуновська, І. І. Кичата, Ю. М. Палець; за наук. ред. О. Д. Рей-польської. Тернопіль: Мандрівець, 2016. 72 с. <https://mon.gov.ua/static-objects/-mon/sites/1/programy-rozvytku-ditey/8ukrayina-moya-batkivshhina-rejpolka.pdf>

2. Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України: затв. Наказом МОН України № 527 від 06.06.2022. <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0527729-22#Text>

3. Кривоніс М.Л., Дроботій О.Л. Патріотичне виховання в ДНЗ. Харків: Видавництво Ранок, 2015. 192 с.

4. Лісовець О. В. Національно-патріотичне виховання з основами народознавства: навчальний посібник. Ніжин : Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2022. 114 с. <https://surli.cc/tlckkq>

5. Лісовець О.В. Підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти до виховання патріотизму у дітей 5-7 років. Теоретико-методологічні засади підготовки фахівців дошкільної освіти України з інтеграцією в європейський освітній простір: колективна монографія / за заг. ред. О. Кононко, З. Шарлович. Ломжа – Ніжин. 2024. С. 131-156

6. Матвієнко С. І. Специфіка патріотичного виховання у дошкільному дитинстві. *Соціально-моральний розвиток і виховання дітей дошкільного віку*: кол. моногр. за заг. ред. О. Л. Кононко. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2020. С. 169–198.

7. Михальченко Н. Національно-патріотичне виховання в закладах дошкільної освіти: навч.-метод. посіб. для дистанц. навчання. Миколаїв: СПД Румянцева Г. В., 2021. 206 с.

8. Моя країна – Україна: парціальна програма з патріотичного виховання дітей старшого дошкільного віку / авт. і укл. Н. Гавриш, О. Косенчук. Харків: Ранок, 2022. 96 с. <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/doshkilna/2022/-04/01/Khrestomatiya.Moya.krayina-Ukrayina-RANOK.31.03.2022.pdf>

9. Моя країна – Україна: хрестоматія для дошкільнят з національно-патріотичного виховання / авт. і укл. Н. Гавриш, О. Косенчук. Харків: Ранок, 2022. 96 с.

10. Oksana Lisovets, Svitlana Matvienko, Natalia Okhrimenko Wychowanie patriotyczne starszych dzieci w wieku przedszkolnym w kontekście pedagogiki socjalizacji. *Aktualne problemy społeczne Ukrainy i Polski. Nowe wyzwania w pracy socjalnej i edukacji*: monografia. Red. nauk.: H. Bejger, O. Lisovets, S. Borysiuk. Chełm: Państwowa Akademia Nauk Stosowanych w Chełmie; Chełmskie Towarzystwo Naukowe, 2024. 305 s. c 212-224

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА ВАЛЕОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

1. Вільчковський Е.С., Курок О.І. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку: навч. посіб. Суми: ВТД «Університетська книга», 2004. 428 с.
2. Загородня Л. П., Титаренко С. А. Фізичне виховання дітей дошкільного віку: навчальний посібник. Суми: Університетська книга, 2017. 272 с.
3. Матвієнко С.І., Заплішний І.І. Українські народні рухливі ігри і дошкільному навчальному закладі: навч. посіб. Ніжин: Вид-во НДУ ім. Миколи Гоголя. 2017. 143 с.
4. Методичні рекомендації до семінарських занять з курсу «Теорія та методика фізичного виховання та валеологічної освіти» здобувачам освіти першого (бакалаврського) рівня денної форми навчання спеціальності 012 «Дошкільна освіта»/ уклад. С. І. Матвієнко. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2021. 44 с. <http://lib.ndu.edu.ua/dspace/handle/123456789/2131>
5. Методичні рекомендації до самостійної роботи здобувачів першого бакалаврського рівня (денна форма навчання) з навчальної дисципліни «Теорія та методика фізичного виховання та валеологічної освіти» спеціальність 012 «Дошкільна освіта». / уклад. С. І. Матвієнко. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2021. 90 с. <http://lib.ndu.edu.ua/dspace/handle/123456789/2130>
6. Томенко О. А, Старченко А. Ю. Фізкультурна освіта старших дошкільнят: інноваційна технологія: Монографія. Суми: ФОП Цьома С.П. 2016. 154 с.

МЕТОДИКА МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА МУЗИЧНО- ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1. Газіна І. О. Методика музичного виховання дітей дошкільного віку навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта», вихователів дошк. навч. закладів та батьків. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2015. 196 с.: *іл.*
2. Болгарський А. Г., Горобець Т. В., Шкоба В. А. Слухання музики у дошкільному навчальному закладі: навч.-метод. посіб. Луцьк: Твердиня, 2010. 180 с.
3. Волков О. Г. Використання стильових ознак на музичних заняттях у дошкільних закладах: науково-популярне видання. Мелітополь : ТОВ Колор Принт, 2019. 32 с.
4. Матвієнко С. І. Теорія та методика музичного виховання дітей дошкільного віку: навч. посіб. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 298 с.

5. Методичні рекомендації до організації самостійної роботи студентів з навчальної дисципліни «Теорія і методика музичного виховання» / уклад. С. І. Матвієнко. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2019. 36 с.

6. Степанова Т. М., Лісовська Т. А. Індивідуально-диференційований підхід до музичного виховання дітей старшого дошкільного віку: монографія. Київ: Слово, 2012. 256 с.

МЕТОДИКА ОЗНАЙОМЛЕННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ ІЗ СОЦІУМОМ

1. Богуш А., Н. Гавриш. Методика ознайомлення дітей з довкіллям у дошкільному навчальному закладі. Підручник для ВНЗ. Київ, 2008.

2. Гавриш Н. В. Поряд і разом: соціалізуємо старшого дошкільника : навчально-методичний посібник. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2018. 252 с.

3. Діти і соціум: особливості соціалізації дітей дошкільного та молодшого шкільного віку : моногр. / А. М. Богуш, Л. О. Варяниця, Н. В. Гавриш, С. М. Курінна, І. П. Печенко; Н.-д. центр з проб. соц. педагогіки та соц. роботи АПН України, Луган. нац. пед. ун-т ім. Т.Шевченка. – Луганськ : Альмаматер, 2006. – 368 с.

4. Кононко О. Л. Виховуємо соціально компетентного дошкільника : навч.-метод. посібник до Базової програми розв. дитини дошк. віку «Я у Світі». Київ: Світич, 2009. 208 с.

5. Максимова О.О. Ознайомлення дітей з суспільним довкіллям : навчальний посібник. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка. 2022. 175 с.

6. Матвієнко С.І. Методика формування у дошкільників соціальної компетентності. Навч. посібник. Ніжин. 2012. 103 с.

7. Мельничук Л.Б. Методика ознайомлення дошкільників з соціальним довкіллям : навчально-методичний посібник для студентів педагогічного факультету спеціальності 012 «Дошкільна освіта» /Укладач Л.Б. Мельничук. Рівне : ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені акад. С. Дем'янчука». 2020. 92 с.

8. Попович О.М., Граб О.В. Соціалізація дітей дошкільного віку: методичні рекомендації для підготовки до практичних занять та організації самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта / укладачі О.М. Попович, О.В. Граб. Мукачево: МДУ, 2024. 79 с.

9. Соціалізація дітей старшого дошкільного віку в умовах ДНЗ: монографія / Н. Гавриш, О. Рейпольська та ін.; за заг.ред. О. Рейпольської. Київ – Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2018. 280 с.

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА СПІВПРАЦІ З РОДИНАМИ

1. Бобро Л. В. Педагогічне партнерство ЗДО з учасниками освітнього процесу: навчально-методичний посібник. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2024. 146 с.
2. Борисова О. О., Борисова Н. В. Взаємодія освітнього закладу і родини в сучасному соціопросторі: з досвіду роботи американського та українського дошкільних закладів: навч. посіб. Переяслав-Хмельницький: ПП «СКД», 2019. 146 с. <http://surl.li/qcvwnh>
3. Каньоса Н. Г., Бабюк Т.Й., Теорія та методика співпраці ЗДО з родинами: навч.-метод. посібник. Кам'янець-Подільськ, 2021. 407 с. <http://surl.li/tiyej>
4. Кириченко В. І. Учителі й батьки. Форми та прийоми для ефективного партнерства / В. І. Кириченко, Г. Г. Ковганіч. Київ : Шкільний світ, 2020. 112 с. : іл. – (Бібліотека "Шкільного світу"). Місце знаходження : каф. пед. (1)
5. Ковальчук В.А. Педагогіка партнерства у професійній діяльності вчителя: навч. посіб. Житомир : Вид-во ЖДУ, 2023. 100 с. <http://surl.li/ghxen>
6. Трикутник партнерства: педагоги – батьки – діти : навч. посіб. / автор-упоряд.: Г. Л. Вороніна. – Харків : Ранок. – [Б. м.] : Веста, 2008. – 240 с. – (Класний керівник). Місце знаходження : фб (1), Ч.З.№2 (1).
7. Шаповалова О.В. Роль сім'ї у дошкільній освіті: теорія і практика: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / О.В. Шаповалова. Суми : Редакційно-видавничий відділ СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. 225с. <http://surl.li/tiujq>

ХУДОЖНЯ ПРАЦЯ ТА ОСНОВИ ДИЗАЙНУ

1. Матвієнко С. І. Художня праця та основи дизайну: навч. посіб. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя. 2016. 201 с.
2. Методичні матеріали до лабораторного практикуму навчальної дисципліни «Художня праця та основи дизайну» / уклад. С. І. Матвієнко, Т. Г. Коломоєць, О. В. Лісовець. Ніжин : Вид-во НДУ ім. М. Гоголя. 2017. 119 с.
3. Осадчий В. В., Малякова І. А. Основи теорії методики дизайну: навч. посіб. Кременчук: Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського. 2020. 97 с.
4. Тименко В. П., Єніна Л. Л., Савченко Л. М. Дошкільна дизайн-освіта: первинна діагностика обдарованості : метод. посіб. Київ: ТОВ "Інформаційні системи". 2011. 433 с.

МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ ІКТ У РОБОТІ З ДІТЬМИ

1. Ніна Пихтіна, Антоніна Аніщук, Лілія Бобро, Емпіричний вимір соціалізаційних можливостей ЗМІ у формуванні соціальної компетентності дітей

старшого дошкільного віку / Chełmskie Towarzystwo Naukowe SCIENTIA NR Chełm 2024_Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Chełmie.

2. Пихтіна Н.П. Комп'ютерні технології у роботі з дітьми: Навчальний посібник. Ніжин, Електронне видання. Видавництво НДУ ім. М.Гоголя. 2016. 89 с.

3. Пихтіна Н.П. Комп'ютерні технології у роботі з дітьми: Навчальний посібник. Друге електронне видання. Ніжин, Видавництво НДУ ім. М.Гоголя. 2021. 113 с.

4. Пихтіна Н.П. Педагогічні умови формування соціальної компетентності дітей дошкільного віку засобами масової інформації. *Наукові записки. Серія «Психолого-педагогічні науки»*. Ніжин: НДУ ім. М.Гоголя, 2024 № 3

5. Пихтіна Н.П., Лісовець О.В., Бобро Л.В. Особливості впливу засобів масової інформації на соціалізацію дошкільників. *Наукові записки. Серія «Психолого-педагогічні науки»*. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя. 2022 № 4.с. 24 – 32.

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ

1. Біла книга «Навчання через гру та діяльнісний підхід: огляд доказів». Дж.М.Зош, Ем.Дж.Хопкінс, Х.Дженсен, Кл.Лю, Д.Ніл, К.Пірш-Пасек, С.Ліннет Соліс, Д.Вайтбрейд. LEGO-Торгова марка LEGO Group. 2017. 39 с.

https://drive.google.com/drive/folders/1aBKgkGI607NUMD_LLQpIP5UV6OR_Z_om?fbclid=IwAR2OVqC6KrL_TgYKRvV22yQrVp_ZGaYFVyN9ifgEjwQBaOHnJ2profKFoaTE

2. Біла книга «Фасилітація гри: мистецтво та наука про залучення дітей дошкільного віку до навчання через гру». Ханна Дженсен, Ангела Пайл, Дженіфер М. Зош, Хасін Б. Ібрагім, Алехандра Сарагоса Шерман, Жиркі Ріунамо та Бриджіт К. Хамре-LEGO-Торгова марка LEGO Group. 2019. 23 с.

https://www.legofoundation.com/media/3296/wp_%D1%84%D0%B0%D1%81%D0%B8%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F-%D0%B3%D1%80%D0%B8_2019_ukrainian-version-2.pdf

3. Гра по-новому, навчання по-іншому : методичний посібник / упор. О. Рома. The LEGO Foundation. Київ, 2018. 44 с.

4. Пихтіна Н.П. Теорія і методика ігрової діяльності дітей. Навчальний посібник. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2016. 267 с.

5. Пихтіна Н.П. Педагогіка гри в опорних схемах: навчально-методичний посібник. Ніжин: Вид-во НДУ ім. М.Гоголя. 2019. 123 с.

6. Пихтіна Н.П. Корекція негативної поведінки у дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку засобами соціально-педагогічних і реабілітаційних ігор. *Наукові записки НДУ імені Миколи Гоголя, 2018.*

7. Пихтіна Н.П. Превентивно-педагогічний потенціал образотворчої діяльності дітей дошкільного віку у попередженні їх негативної поведінки. *Наукові записки НДУ імені Миколи Гоголя. №4 2019*

8. Пихтіна Н.П. Педагогічний потенціал дидактичних ігор та особливості їх використання на заняттях у ЗДО. *Наукові записки. Серія «Психолого-педагогічні науки»*. Ніжин: НДУ ім. М.Гоголя. 2022 № 4. С. 71 – 78.

9. Програма всебічного розвитку дитини від 2 до 6 років та методичні рекомендації «Творці майбутнього» /О.Ю. Рома, І.Ю. Звоник, Г.В. Малевич. the LEGO® Foundation, 2021. 100 с.

РОЗДІЛ IV. ОРІЄНТОВНІ ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

Практичне завдання 1

Полінка, 6 років, дуже любить малювати фарбами. Проте до роботи добирає переважно 3-4 кольори, а інші отримує від змішування. На питання бабусі, «чому це так?», Полінка відповіла: «Так нас вчать у садочку й так роблять художники: вони самі створюють необхідний колір. Я цьому вчуся». Бабуся різко відповіла: «Не витрачай час! Ось батьки купили тобі фарби, там аж 28 кольорів, то й використовуй».

Запропонуйте причини виникнення цієї ситуації та варіанти її вирішення:

- Які позитивні сторони в малюванні дівчинки Ви визначили?
- Які особистісні якості виявляє Полінка, опановуючи роботу з фарбами?
- Якою є позиція бабусі у вихованні дівчинки: авторитарною, нейтральною, демократичною тощо? Поясніть свою думку.
- Які поради Ви можете надати щодо підтримки мистецьких уподобань Полінки у родині?

Практичне завдання 2

Вероніці 6 років, вона відвідує театральний і хореографічний гуртки, часто буває на сцені. Перед постановкою вистави Вероніка намагається керувати іншими дівчатками, які беруть участь у виставі: «Я багато разів виступала на сцені на відміну від вас. Тому я буду грати роль Королеви». Дівчатка не бажають їй поступатися та йдуть за допомогою до виховательки.

Запропонуйте причини виникнення цієї ситуації та варіанти її вирішення:

- Які методи роботи ви пропонуєте обрати щодо розподілу ролей між учасницями?
- Яку роль ви запропонуєте Вероніці в організації вистави: режисера, головну, другорядну?
- Чи потрібно, на Вашу думку, звернутися до самих дітей із визначенням шляхів вирішення цієї ситуації?

Практичне завдання 3

Марк, 6 років, має гарний голос, любить займатися музикою, співати на святах. На пропозицію виховательки відвести хлопчика до музичної школи батьки відповіли, що з 1-го класу віддадуть його на заняття боксом. У дитячому садку він мало з ким спілкується, не вміє «постояти за себе», тому слід вчитися бути сильним та проявляти волю.

Запропонуйте причини виникнення цієї ситуації та варіанти її вирішення:

- Яку роль у визначенні життєвих уподобань Марка відіграють його батьки?
- Хто у даній ситуації більшою мірою проявляє волю? Чому?
- Якою, на Вашу думку, є рівень самооцінки хлопчика?
- Які форми роботи з батьками Ви запропонуєте, щоб допомогти їм побачити й зрозуміти життєві уподобання Марка?

Практичне завдання 4

Мілана, 6 років, готується стати школяркою, вона читає, вчиться писати, гарно декламує вірші й полюбляє вчитися новому. Мама горда успіхам доньки, Міланка теж пишається собою. Якось, йдучи із садочка, Мілана сказала мамі: «Завтра не піду до садочка! На заняттях мені дають завдання складніші, ніж іншим дітям! Це навмисно, щоб я не знала, як відповісти!»

Запропонуйте причини виникнення цієї ситуації та варіанти її вирішення:

- Якою мірою зайва похвала мамою успіхів Мілани вплинула на самооцінку дівчинки?
- Як відреагувала дівчинка на перші невдачі в навчальній діяльності?
- Як вчинити мамі стосовно того, щоб ставлення Мілани до садочка не змінилося?
- Якими повинні бути дії виховательки на заняттях, щоб дівчинка могла не втратити мотивацію до навчання?
- Які варіанти додаткової освіти ви можете запропонувати для Мілани?

Практичне завдання 5

Сергійко дуже любить свята, він швидко запам'ятовує сценарій, тексти, вірші, пісні. Коли свято проводиться, Сергійко активно втручається у його хід, намагається стати суфлером для інших дітей, коментує виступи тощо.

Запропонуйте причини виникнення цієї ситуації та варіанти її вирішення:

- Чи можна таку поведінку Сергійка обумовити тільки невихованістю? Поясніть свою думку.
- Яку роль можна відвести Сергійку при постановці дитячої вистави: режисера, актора, суфлера з тим, щоб він усвідомив свою поведінку на святі?
- Які методи морального виховання доцільно застосувати, щоб пояснити хлопчику недоречність такої поведінки?
- Які види діяльності, на Вашу думку, будуть сприяти формуванню вольової сфери Сергійка, зокрема – стриманості?

Практичне завдання 6

До старшої групи прийшла новенька дівчинка Іринка, яка має поганий зір та носить окуляри з товстими скельцями. Деякі з дітей одразу спробували дражнити дівчинку.

Запропонуйте варіанти вирішення цієї ситуації:

- На що, на Вашу думку, потрібно спрямувати бесіду з дітьми стосовно ситуації, що склалася – на стан здоров'я Іринки чи на поведінку дітей?
- Чи потрібно вихователю повідомляти батьків тих дітей, які пробували насміятися над Іринкою, про таку поведінку?
- Чи слід дітям, які виявили неповагу до дівчинки, просити у неї вибачення?
- Як підтримати позицію Іринки у групі?

Практичне завдання 7

Часто виникають одночасні бажання кількох дітей виконувати головну роль у грі.

Запропонуйте варіанти вирішення цієї ситуації:

- Як допомогти дітям справедливо розподіляти ролі?
- У якій ролі має виступати вихователь для розвитку ігрової поведінки у дітей різних вікових груп?

Практичне завдання 8

В старших групах багатьох закладів дошкільної освіти спостерігається така ситуація: тематика сюжетно-рольових ігор обмежена, вони переважно короткотривалі, сюжети ігор одноманітні.

Поясніть причини ситуації, яка виникла:

- Які умови повинні бути створені для виникнення і розвитку сюжетно-рольових ігор?
- Охарактеризуйте роль вихователя в здійсненні керівництва сюжетно-рольовими іграми.

Практичне завдання 9

Як ви будете реагувати на такі міркування одного із батьків?

"Я сам не проти сумлінного ставлення до праці. Я – трудівник. Але дитина? Навіщо мені синова праця? Відчутної допомоги сім'ї п'ятирічний син не дасть. Та й взагалі, мій син ще встигне потрудитися. Хочу забезпечити моїй дитині щасливе дитинство."

Запропонуйте варіанти вирішення цієї ситуації:

- З якою метою діти дошкільного віку залучаються до трудової діяльності?
- Яким чином можна переконати батька цієї дитини в неправильності його поглядів?

Практичне завдання 10

Оленка, Іванко та Кирило вирішили грати в «Морську подорож».

-Я – капітан корабля, – говорить Ваня.

- Ти вчора був капітаном. Ти кожен день капітан», – запротестували Оленка та Кирило.

Запропонуйте варіанти вирішення цієї ситуації:

- Як вихователю вирішити дану ситуацію?
- Яке правило можна придумати, щоб право на цікаві ролі мали й інші учасники гри?

Практичне завдання 11

За версією вихователя дитина заважає вести заняття!

Постійно перебиває вихователя й відволікає однолітків, сперечається!

Запропонуйте варіанти вирішення цієї ситуації:

- Які версії дитини можуть бути щодо своєї поведінки?
- Визначте шляхи розв'язання даної ситуації.

Практичне завдання 12

На будь-яку пропозицію вихователя виконати певну роботу дитина відповідає: "Я не вмію!"

Запропонуйте варіанти вирішення цієї ситуації:

Як має діяти вихователь у такій ситуації?

- Як змінити психологічну установку дитини?
- Назвіть можливі причини такої поведінки дитини.

Практичне завдання 13

Артем (4 роки) захотів допомогти мамі накривати на стіл. Він взяв тарілки, але одна впала і розбилася. Мама сердито вигукнула: "Я ж казала не лізти! Це не твоя справа! Не чіпай нічого без дозволу!" Після цього Артем перестав пропонувати свою допомогу.

Запропонуйте варіанти вирішення цієї ситуації:

- Як батьківська реакція вплинула на розвиток самостійності дитини?
- Як би ви порадили мамі вчинити інакше?

Практичне завдання 14

5-річна Марічка кожного ранку влаштовує істерики, бо не хоче йти до дитячого садка. Батьки щоразу здаються і дозволяють їй залишитись вдома. Вона проводить дні за планшетом і батьки не втручаються, щоб уникнути сварок.

Запропонуйте варіанти вирішення цієї ситуації:

- Які ризики для всебічного розвитку дитини?
- Які кроки могли б допомогти батькам встановити конструктивні межі?

Практичне завдання 15

6-річному Тарасу доручили полити квіти вдома. Він забув зробити це вранці і квіти зів'яли. Батьки спокійно сказали: "Квіти потребують турботи. Давай разом подумаємо, як уникнути цього наступного разу." Тарас запропонував поставити нагадування.

Запропонуйте варіанти вирішення цієї ситуації:

- Як ця ситуація сприяє розвитку самостійності та відповідальності?
- Чому важливо, щоб дитина брала участь у пошуку рішень?

Практичне завдання 16

Вихователь дає дітям завдання намалювати сонечко, але одна дитина не починає, бо боїться зробити неправильно.

Запропонуйте варіанти вирішення цієї ситуації:

- Як підтримати дитину у її діях?
- Чи варто показати зразок чи краще дати можливість експериментувати?

Практичне завдання 17

Мишко почав відвідувати садочок у 3,5 роки. Так сталося, що спочатку хворів і відвідування відкладалося. Потім бабуся допомагала доглядати хлопчика, поки батьки були на роботі. Свою любов до онука бабуся проявляла через надмірну увагу і бажанням задовольнити будь-які забаганки Мишка. Підготовкою дитини до відвідування дошкільного закладу майже не займалися. Навпаки, іноді, мама, втомившись від вередувань сина, говорила з погрозливими нотками у голосі: «Нічого, підеш до садочку, там тебе швидко до порядку привчать!»

Мишко вже більше місяця відвідує садочок, з невеликими перервами через простуду. Незважаючи на намагання вихователя посприяти налагодженню стосунків з дітьми, Мишко тримається осторонь. Плаче, коли його приводять до садочку зранку. Часто виявляє афективні прояви, невмотивовану агресію, б'є дітей, забирає іграшки.

Дайте назву ситуації, використовуючи психолого-педагогічні категорії:

- Окресліть її чинники та спрогнозуйте виховну і комунікативну стратегії вихователя.
- Запропонуйте тактику припинення негативної поведінки хлопчика.

Практичне завдання 18

Сергійку 4 роки. Він довгоочікувана дитина з повної, благополучної і забезпеченої родини. Батьки турбуються про дитину, забезпечуючи усі необхідні умови для її розвитку і виховання у родині. Займаються з хлопчиком вдома і відвідують центр раннього розвитку дошкільників. Тому Сергійко демонструє високі результати у розвитку, випереджаючи однолітків. Батьки з гордістю розповідають сусідам, друзям про те, який неймовірний і несхожий на інших дітей їх Сергійко. Часто це відбувається у присутності хлопчика.

У групі дошкільного закладу, вихователі теж його хвалять, ставлять до прикаду іншим дітям. Але з початком відвідування групи іншим хлопчиком Антоном, ровесником Сергія, який теж виявився не по віку розвиненим і активним, хлопчиків як підмінили. Сперечаються, не можуть поділити іграшки, конфліктують, перебивають один одного при відповідях на заняттях.

Стурбовані вихователі намагаються знайти вихід з ситуації.

Дайте назву ситуації, використовуючи психолого-педагогічні категорії:

- Визначте її чинники.
- Дайте професійні поради вихователю та практичні рекомендації батькам.

Практичне завдання 19

Наталочка – 4-річна дівчинка з повної, забезпеченої, благополучної родини. Усі члени сім'ї виявляють любов до дівчинки та свою турботу як до єдиної донечки та онуки, приділяючи багато уваги дитині.

З першого року життя, дівчинка демонструє ознаки раннього розвитку: у розвитку мовлення (раннє і правильне мовлення), володіння гаджетами, любов до дидактичних ігор високої складності.

Наталочка має яскраву та інтенсивну уяву: імпровізує в рухах, співу, придумує складні сюжети до ігор. Садочок не відвідує через відсутність необхідних щеплень (таке рішення прийняли батьки). Комунікує та залучає до ігор, які сама придумує інших дітей та членів родини. Але якщо вони не правильно щось виконують чи не розуміють її, виявляє агресію та афективні прояви: гнівається, кричить, ображає. Демонструє істеричні прояви, якщо хтось пропонує свою версію гри, чи не погоджується з дівчинкою.

Дайте назву ситуації, використовуючи психолого-педагогічні категорії:

- Визначте чинники такої демонстративної поведінки дівчинки з афективними проявами.
- Дайте психолого-педагогічні рекомендації вихователю та практичні рекомендації батькам.

Практичне завдання 20

Діти гралися у гру "Магазин". Біля продавця встроїлася черга. Цікаво було спостерігати за поведінкою дітей у черзі. Тані захотілося стати старенькою. Вона одягла хустку, взяла ціпок у руку, зігнулася і промовила: "Я – бабуся". Вітя, який не хотів нікого пропускати, запитав: "Старенька, так?" – "Звичайно, бабусі завжди старенькі," – відповіла Таня. "Тоді ставай попереду мене. Бабусь потрібно пропускати, я знаю", – розсудливо промовив Вітя. Вихователька похвалила хлопчика: "Молодець, добре вчинив".

- *Які якості особистості виховуються у дітей у наведеному прикладі?*
- *Проаналізуйте дії вихователя.*
- *Вихованню яких особистісних якостей дитини сприяє така ситуація?*
- *Чи варто її розвивати далі в інших формах роботи з дітьми? Яких саме?*

Практичне завдання 21

Татко приніс Дмитрикові (2 роки 3 місяці) кольорові олівці. Дмитрик почав малювати, але у нього нічого не виходило. Він стискував олівець у руці, лінії виходили слабкими, і на аркуші паперу ніяк не з'являлася ялинка, яку хлопчик хотів намалювати. Мама сказала, що синові ще рано малювати. Однак батько наполегливо вкладав олівець у руку Дмитрика і водив ним по аркушу. "Давай спочатку разом намалюємо, а потім і в тебе вийде", – сказав татко. Хлопчик полюбив малювання і з нетерпінням чекав батька з роботи, щоб разом з ним зайнятися улюбленою справою.

- *Проаналізуйте поведінку батьків і вкажіть, хто із них правий і чому?*
- *Проаналізуйте дії батька з точки зору теорії Л. Виготського про "зону найближчого розвитку".*

Практичне завдання 22

Мама хлопчика 6-ти років занепокоєно розповідала: "Моєму синові скоро йти до школи. Я йому читаю, розповідаю. Ми багато гуляємо вулицями нашого міста. Під час прогулянок я показую цікаві місця нашого міста, пояснюю, побачене ним. Ми навіть до музею ходили! Але мене непокоїть відсутність у нього допитливості. Дуже мало запитань задає, без захоплення слухає мої

розповіді. Жодного разу навіть іграшку не зламав, щоб з'ясувати, що всередині. Як же він буде вчитися у школі?"

- Чи доречними є хвилювання мами?
- Чим зумовлена така поведінка дитини та низький пізнавальний інтерес хлопчика?
- Що можна порадити мамі хлопчика?

Практичне завдання 23

Під час прогулянки діти нарвали великий букет конвалій. Вихователька на них розсердилася.

Запропонуйте варіанти вирішення цієї ситуації:

- Як ви гадаєте, чому розсердилася вихователька?
- Які дії педагога будуть доречними у даній ситуації?

Практичне завдання 24

Діти принесли у куточок природи маленьке безпорадне зайченя.

Запропонуйте варіанти вирішення цієї ситуації:

- Як має діяти вихователь?
- Висловіть своє ставлення до цього вчинку.

Практичне завдання 25

Хлопчик Іванко не міг звикнути до садочка, постійно плакав. Особливо важко йому було розставатися з мамою зранку. У цей час часто траплялися істерики, які продовжувалися довгий час.

Запропонуйте варіанти вирішення цієї ситуації:

- Як має діяти вихователь у таких ситуаціях?
- Що б ви порадили батькам хлопчика?

Практичне завдання 26

Дівчинка Евеліна агресивно поведилася у групі. Батьки скаржилися на її поведінку, оскільки їхні діти розповідали, що вона без причини б'ється, щипається і т. д. Між батьками виник конфлікт.

Запропонуйте варіанти вирішення цієї ситуації:

- Як вихователь має діяти?

Практичне завдання 27

У садочку має відбутися свято «Випускний». До цього свята активно залучені батьки. Але думка батьків категорично розділилася щодо оформлення сцени, основного вбрання дітей та формату проведення.

Запропонуйте варіанти вирішення цієї ситуації:

- Що має робити у цій ситуації педагог?
- Яким чином необхідно вирішити ситуацію?

Практичне завдання 28

Йшовши додому, Сергійко непомітно взяв іграшку із сусідньої шафи. Батьки дитини, якій належала іграшка почали активно розбиратися, хто забрав. Їх поведінка була агресивною.

Запропонуйте варіанти вирішення цієї ситуації:

- Як вихователю вирішити дану ситуацію?

Практичне завдання 29

Вероніка пропонує партнеру по грі:

Я буду мамою, а ти татом. Коли прийдеш з роботи, сядеш тут з газетою, ось так... А я буду тебе сварити: "От нероба" А ти будеш відповідати: "Відстань".

Партнер намагається заперечити, але дівчинка старається переконати його: "Всі мами й тата завжди сваряться".

Запропонуйте варіанти вирішення цієї ситуації:

- Ваша думка про мікроклімат в сім'ї дітей, які граються.
- Які педагогічні висновки повинен зробити вихователь після спостереження такого фрагменту сюжетно-рольової гри?
- Запропонуйте систему роботи, яку можна порекомендувати вихователю з метою збагачення вражень дітей, необхідних для розвитку змісту даної гри.

Практичне завдання 30

Сашкові 6 років. В іграх веселий, енергійний, голосистий. На заняттях з розвитку мови, особливо при складанні розповідей, казок дуже пасивний, почувається невпевнено, на запитання відповідає тихо, часто неправильно.

Запропонуйте варіанти вирішення цієї ситуації:

- Як допомогти хлопчикові?
- Чим можна пояснити таку поведінку дитини?
- Яку систему роботи можна запропонувати, щоб розвинути монологічне мовлення дитини?
- Який характер повинні носити індивідуальні заняття з такими дітьми?

Навчальне видання

Укладачі:

Аніщук Антоніна Миколаївна,
Бобро Лілія Вікторівна,
Лісовець Оксана Вікторівна,
Матвієнко Світлана Іванівна.
Пихтіна Ніна Порфиріївна,

ПРОГРАМА ПІДСУМКОВОЇ АТЕСТАЦІЇ
(КВАЛІФІКАЦІЙНИЙ ЕКЗАМЕН)
З ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ
(для бакалаврів спеціальності «Дошкільна освіта»)

Технічний редактор – І. П. Борис
Верстка, макетування – О. В. Борщ

Підписано до друку 25.07.2025 р.	Формат 60x84/16	Папір офсетний
Гарнітура Times New Roman	Обл.-вид. арк. 2,9	Електронне вид-ня
Замовлення № 173	Ум. друк. арк. 3,6	

Видавництво
Ніжинського державного університету
імені Миколи Гоголя.
м. Ніжин, вул. Воздвиженська, 3^а
(04631) 7–19–72
E-mail: vidavn_ndu@ukr.net
www.ndu.edu.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 2137 від 29.03.05 р.